

СЛОВО ПРОСВІТИ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

30 (407), 26 липня — 1 серпня 2007

Фото О. Литвиненка

ТРИДЦЯТЬ МІЛЬЙОНІВ ДОЛАРІВ НА ЖИТЛО ДЛЯ ПРОВЛАДНИХ ДЕПУТАТІВ

ПРЯМА МОВА

Володимир Яворівський:

— Одразу скажу, що зберіг за собою моральне право правдиво відповідати на це запитання виборців. За роки мого депутатства у мене були всі підстави і можливості отримати нове, краще житло для себе, але я не спокусився на цей примітивний манок, бо живу в тій самій, звичайній (п'ятдесят один метр корисної площі) трикімнатній письменницькій квартирі ще з 1982-го року з дружиною, дочкою і трирічним внуком Тарасиком.

А тепер до фактів. Нещодавно я дискутував на "5 каналі" з соціалістом Сергієм Кузьменком, і він бив себе у груди, що змушений мешкати в готелі, бо не має в Києві квартири. Та тільки я вийшов зі студії і ввімкнув мобілку, мені скинув есемеску екс-депутат, патріотичний український морський офіцер, кунівець Євген Лупаков: "Кузьменко Сергій Леонідович як депутат-комуніст II скликання отримав житло в 1995 році по вул. Вишняківській, 6а, кв. 33. Розумієте, чому він живе в готелі?" Розумію, пане Лупаков. Усе на поверхні: борець за "соціалістичну рівність" претендує на ще новіше житло, поки його "вождь і вчитель" Олександр Мороз з останніх сил тримається за парламентський розподільник, хоч і не має на це жоднісінького права.

А тепер офіційні дані про тих, хто вже отримав або ж ось-ось отримає безкоштовну квартиру всього за вісім робочих місяців Верховної Ради V скликання. Абсолютним і неперевершеним лідером у цьому мародерстві, як і слід було чекати, є представники партії нинішньої влади — Партії регіонів, або як їх ще називаєте ви у своїх листах "ПРуни". Ось вони:

Трикімнатні квартири отримали депутати від Партії регіонів: Сергій Андрос — директор компанії "Металл-Союз-Чернігів", Володимир Бондар — президент компанії "Бізнес Спортінвест", нардеп із

Варвара Любінецька з Тульчина на Вінниччині, Валерій Братушак із Дніпропетровська, Євген Батура з Ізмаїла на Одещині, Любов Майборода з Черкас, Володимир Мацько зі Львова, Світлана Осокіна з Ковеля на Волині майже в один голос запитують Володимира Яворівського: "Скажіть правду, бо ми Вам ще віримо. Чи і в цьому останньому, дуже короткому, п'ятому скликанні народні депутати, Ваші колеги, знову встигли урвати собі безкоштовне житло в Києві за наш, платників податків, рахунок, хоч усі вони клялися виборцям, що відмовляться від депутатських пільг?"

Луганська Володимир Іванов — директор Луганського філіалу страхової компанії "Брокбізнесстрахування"... А ви, українці, звертайте увагу, які це "малоімущі", "біднесенькі" люди, що хапають безкоштовне житло за ваш рахунок.

Називаю далі, нагадавши, що йдеться про елітні трикімнатні квартири: регіонал Григорій Ілляшов — співробітник Служби безпеки України. Регіонал Олександр Козуб — заступник голови обласної організації Партії регіонів у Запоріжжі. Регіонал із Донецька Владислав Лук'янов (ви мусите його пам'ятати — це він не пускав на засідання уряду міністра Бориса Тарасюка, це він брав участь у багатьох депутатських бійках) — президент компанії "Фін-Форт" у Донецьку. Регіонал Станіслав Мельник — генеральний директор компанії "Люкс". Регіонал Михайло Мироненко — заступник директора заводу "Будденталь" — дармова, шикарна трикімнатна квартира в Києві, виявляється, лише "деталь" у його побуті.

Таку квартиру отримав і його однопартієць із Донецьчини Андрій Орлов — директор компанії "Вуглепродукт", і однопартієць-регіонал Борис Петров — гендиректор компанії "Український графіт". І регіонал із Черкащини Петро Цюрко — голова спостережної ради компанії "Уманський завод сільгоспмашинобудування". Серед квартир власників дармових трикімнаток є і соціаліст Сергій Чмир

— директор Миколаївського інституту агропромислового виробництва. Скажу і про те, що ті "бютівці"-відступники, продажні дезертири, які перебігли навприсядки до більшості, — теж відповідно премійовані Морозом трикімнатними апартаментами. Серед них уже згадувана мною Олена Вітенко — начальник управління Вінницької облдержадміністрації, дезертир Володимир Куренной — заступник одеського міського голови, Володимир Олійник (колись навіть балотувався у Президенти України) — заступник директора підприємства "УкрБудЦентр", Інга Вершиніна — директор компанії "Південь-хліб"... Це — зафіксована, легальна і неспростовна плата їм за зраду, братове українці. За даними того ж таки Євгена Лупакова, комуніст, "професіонал із соціального захисту інвалідів" Петро Цибенко вже отримував трикімнатну квартиру від Верховної Ради по вулиці Ревуцького, 44, квартира 15, але чи продав, чи подарував комусь, а отримав кращу на Срібнокильській, 24.

Для виборців зафіксуємо, що така трикімнатна елітна квартира в тихому місці Києва, яку отримали депутати, коштує близько чотирьохсот тисяч доларів. Два мільйони гривень кожному депутату з кишень платників податків. І всі ці квартири, як правило, йдуть на продаж, а їхні

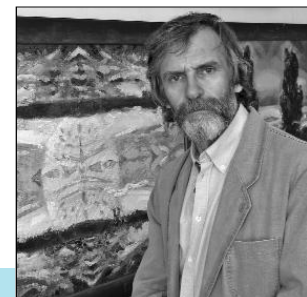
Закінчення на с. 4

КАТАСТРОФА І ЛЮДИ

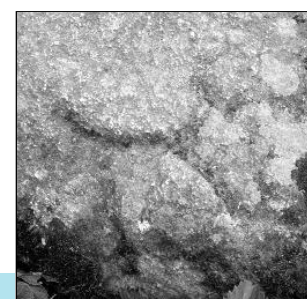
2-3

БЛАГОДАТЬ НАД ПОТАШНЕЮ

8-9

ПРЕМ'ЄРА РУБРИКИ "СТАЛОСЯ"

12

МИ І НАШІ ЗВІРІ

13

**Добровільні пожертви
"На Кобзареву Церкву":
МБФ "Українська Родина"
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії АКБ "Київ",
МФО 320401 ЗКПО 21709106**

Фото Олександра Литвиненка

ДОТОРКНИСЯ ДО ДЕПУТАТА

Петро АНТОНЕНКО

У вівторок, 24 липня, на Європейській площі столиці Блок “Наша Україна—Народна самооборона” оголосив про початок всеукраїнської акції збору підписів за скасування депутатської недоторканності. На сходах Українського дому до численного зібрання киян і гостей столиці, а через прямий телефір до всієї України звернулися лідери Блоку Юрій Луценко, В’ячеслав Кириленко, Арсеній Яценюк, Анатолій Гриценко, Микола Катеринчук. Вони оголосили, що протягом двох місяців виборної кампанії в Україні буде зібрано мільйони підписів за зняття недоторканності. Проти неї рішуче виступають більшість українців, адже вона — підґрунтя корупції.

Прямі включення телебачення з центральних майданів Львова і Чернігова, де також почався збір підписів, засвідчили, що виборці категорично проти депутатської недоторканності.

В’ячеслав Кириленко, голова партії “Народний Союз—Наша Україна”, повідомив, що він уже написав заяву: в разі обрання депутатом парламенту добровільно складає з себе недоторканність. І що такі заяви перед виборами обов’язково напише кожен кандидат у депутати парламенту від Блоку “Наша Україна—Народна Самооборона”.

Усі лідери Блоку тут же, на площі, поставили свої підписи щодо зняття недоторканності. Потім підписи ставили учасники мітингу.

Петро АНТОНЕНКО

Ідеться саме про основні принципи, які в разі схвалення народом обов’язково мають бути закладені в новий Основний Закон.

Хоч які б політичні сили перемогли на виборах, наголосила Юлія Тимошенко, це не обезпечує країни від політичних криз. Бо вони, на жаль, закладені в самій системі влади і зафіксовані в Конституції.

Яка ж вона, Конституція України? Власне, називають їх уже навіть дві: прийняту 1996 року і значно змінену в 2004. Юлія Тимошенко нагадала, як приймалися обидві. Конституцію 1996 року прийняли в ніч на 28 червня (чомусь багато політичних надважливих рішень у нас приймається вночі) під не просто тиском, а ультиматумом Кучми. І ця Конституція, за висловом лідера БЮТ, “на десятиліття законсервувала режим кучмізму”. Значні зміни в Конституції в грудні 2004 року були прийняті в розпал політичної кризи як компроміс між ворогуючими тaboraми. З одного боку — голосування за третій тур виборів, а практично, — президентство Ющенка, з іншого — не просто обмеження в Конституції повноважень Президента, а глибокі суперечності в системі влади. Що й завершилося цього річного політичного кризою.

Ось названі Юлією Тимошенко 7 основних вад діючої Конституції — щодо системи влади у державі.

1. Президент України і Прем’єр-міністр України приречені на постійний конфлікт між собою через дублювання функцій і повноважень.

2. Влада є безконтрольною, що призвело до масових зловживань, корупції.

3. Влада є безвідповідальною, бо за всі порушення її неможливо притягти до відповідальності.

4. Парламентська опозиція позбавлена будь-яких прав для здійснення дієвого контролю за владою.

“Відповідь дасте тридцятого вересня!”

ЮЛІЯ ТИМОШЕНКО: «НОВУ КОНСТИТУЦІЮ НАПИШЕ НАРОД»

Лідер БЮТ Юлія Тимошенко 18 липня оголосила важливу ініціативу її політичної сили: проведення всеукраїнського референдуму з визначення основних положень нової Конституції України, насамперед стосовно організації системи влади у державі.

5. Тотальна залежність суддів і судів від владних інституцій. Безвідповідальність суддів за прийняття відверто неправосудних рішень.

6. Можливість узурпації влади через штучне створення коаліції з 300 народних депутатів.

7. Народ цілком і повністю усунутий від здійснення безпосередньої влади.

А ось 9 основних принципів організації влади, які БЮТ пропонує затвердити на референдумі з наступним внесенням до нової Конституції.

1. Чи підтримуєте Ви президентську форму правління, за якої Президент України обирається всенародно, є главою держави і очолює Уряд України?

2. Чи підтримуєте Ви парламентську форму правління, за якої посада Президента України скасовується, Уряд України призначається і звільняється Верховною Радою України, а Прем’єр-міністр України є главою держави?

3. Чи підтримуєте Ви обрання та відкликання суддів народом?

4. Чи підтримуєте Ви розширення прав місцевого самоврядування з наданням усім органам місцевого самоврядування права формувати власні виконавчі органи?

5. Чи підтримуєте Ви становлення дієвого контролю за владою через надання конституційного статусу парламентській опозиції?

6. Чи підтримуєте Ви скасування недоторканності вищих керівни-

ків держави, народних депутатів України та суддів?

7. Чи підтримуєте Ви скасування всіх пільг вищим керівникам держави, посадовим особам та народним депутатам України?

8. Чи підтримуєте Ви позбавлення мандатів депутатів усіх рівнів, які порушили обіцянки перед народом, — з наданням права ухвалення відповідних рішень з’їздам партій (блоків)?

9. Чи підтримуєте Ви спрощення процедур проведення Всеукраїнських та місцевих референдумів для залучення народу до безпосереднього здійснення влади?

Лідер БЮТ одразу ж відповіла, яка позиція її політичної сили з цих питань. Власне, на всі запитання БЮТ закликає відповісти: “Так”. Звичайно, з варіантом з перших двох, де пропонується вибір моделі державного устрою: президентсько-парламентська чи парламентсько-президентська республіка? Як проголосує народ, зазначила Юлія Тимошенко, і пояснила, що обидві системи устрою цілком прийнятні й існують у різних державах, якщо врегульовано всі інші питання влади.

Не підлягають жодним ревізіям, наголосила Юлія Тимошенко, такі ключові положення, що державною мовою є й залишається виключно українська, що Україна є унітарною, цілісною державою, і недопустимі будь-які спроби її розколу й сепаратизму.

ТРИДЦЯТЬ МІЛЬЙОНІВ ДОЛАРІВ НА ЖИТЛО ДЛЯ ПРОВЛАДНИХ ДЕПУТАТІВ

Закінчення. Поч. на с. 1

власники поселяються у шикарних особняках під Києвом.

А ось депутати з трішки скромнішими запитами — ці вхопили двокімнатні “елітки”. Ось вони, теж “бідняки”. Звичайно ж, також на недосяжному першому місці регіонали — **тридцять дев’ять** двокімнатних квартир: донецчанин Валерій Бевзенко — голова спостережної ради компанії “Керамет”, Валерій Бондик — заступник міністра юстиції, донецчанин Віталій Борт — комерційний директор торговельно-маркетингового дому Ясиноватського машинобудівного заводу. Олександр Дарда — голова правління компанії “Трансфер”.

Ого! Яка персона — Борис Дейч. Так-так, той самий донедавна голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, могутній кримський бізнесмен. Скромно попросив двокімнатну в столиці. Дали. Володимир Демидко — керівник апарату Партії регіонів у Донецькій області. Один із найагресивніших регіоналів, голова регламентного Комітету, який роздає житло, Олександр Єфремов. Регіонал Олександр Зац — заступник голови Донецької облради, Сергій Мальцев — комерційний директор компанії “Александр”. Юлія Ковалевська — начальник відділу центрального апарату Партії регіонів.

Дайте трішки перевести дух, бо назвав лише половину регіоналів. Ще одна депутатка Юлія Ковальова — віце-президент компанії “Гей”. Регіонал Ігор Козаков — заступник міського голови Херсона з комунальної власності. Юрій Колоцей — генсекретар компанії “Футбольний клуб “Шахтар”, Павло Корж — ген-

директор компанії “Павлоградвугілля”. Анатолій Коржев — адвокат із Донецчини. Володимир Ландик — рідний брат Валентина Ландика, власника донецького “Норду”, перший заступник голови обласної організації Партії регіонів на Луганщині. Сергій Майборода — заступник голови Миколаївської обласної організації Партії регіонів. Володимир Малишев — головний охоронець у команді Ахметова, директор департаменту безпеки компанії “Систем Кепітал Менеджмент”. Григорій Маньковський — голова Чернігівського обласного відділення Партії регіонів.

Ні-ні, це ще не всі “щасливчики” за ваш рахунок, панове виборці. Ще Валерія Матюха — юристка агентства “Лібера”. “Бідняк” Ігор Митрошкін — віце-президент комерційного банку “Імексбанк”. Олена Ненецька — завіди́ду центрального апарату Партії регіонів. Віктор Прокопенко — директор компанії “Футбольний клуб “Шахтар”. Артем Пшонка, старший помічник прокурора Кіровського району Донецької області. Галичанин-регіонал Олексій Радзівєвський — директор компанії “Лаврад”. Буквинець-регіонал Микола Романюк — заступник голови Чернівецької облдержадміністрації. Донеччанин Олександр Савчук — голова правління, гендиректор компанії “Маріупольський завод важкого машинобудування”. На панові Савчукові зупинюся детальніше. Донедавна він очолював гігантський металургійний комбінат “Азовмаш”, у якому йому належить 16 % акцій, вартість яких, за оцінками аналітиків, становить 19 мільйонів доларів. До того ж у Савчука є квартира в Маріуполі (проспект

Леніна, 111А), а крім того — велетенська вілла на Білосарайській косі на березі Азовського моря. А ще поділяють про його квартиру на Єлисейських полях Парижа...

Олександр Білий — гендиректор металургійного велета “Азовсталь”. Має квартиру в Донецьку на вулиці Богдана Хмельницького, 71А та в Маріуполі на вулиці Апатова, 129. Разом із Олександром Білим отримав на вулиці Срібнокопальській, 24 квартиру і регіонал Леонід Литвинов — директор Єнакієвського металургійного заводу, зарплата якого на цій посаді донедавна складала двадцять тисяч доларів місячно. Мій землячок Володимир Слободянюк — голова Вінницького обласного відділення Партії регіонів. Луганчанин Віктор Тихонов — голова Луганської облради. Володимир Фалько — гендиректор Миколаївського підприємства “Термінал-Укрхарчзбутсировина”. Леонід Фесенко — голова Апеляційного суду Луганщини. Степан Цап’юк — голова міста Олександрія на Кіровоградщині. Олександр Чорноморов — начальник управління зовнішніх зв’язків та інвестицій Ялтинського міськвиконкому.

Є серед депутатів-регіоналів нововласники столичного житла Микола Дем’яно, Андрій Пінчук, Михайло Розганяєв, які ще вчора були помічниками народних депутатів, а сьогодні вже отримали від своїх покровителів хабара в двісті тисяч доларів за народний рахунок. Став житловласником у столиці й радник голови Служби безпеки України Юрій Самійленко. Не вдалося мені встановити місце попередньої роботи двох регіоналів-квартировласників Анатолія Горбатюка та Юрія Чмира.

На жаль, відзначилися депутатським “жебракунням” і кілька опозиційних депутатів, хоч ми домовлялися не піддаватися на подачки, а користуватися лише тимчасовим службовим житлом. Бютівці навіть вносили на сесію проект закону про скасування депутатської недоторканності та депутатських пільг, але за нього не проголосували ні регіонали, ні комуністи, ні низка соціалістів.

Я можу зрозуміти лише безквартирного телеведучого Андрія Шевченка, який мешкає з родиною у тісній квартирі тестя, але нашоукраїнця, старшого брата Президента, бізнесмена Петра Ющенка чи директора Немирівського спиртового заводу Степана Глуса, чи заступників голів Полтавської облдержадміністрації Вадима Петренка, Івано-Франківської — Дмитра Шлемка, Волинської — Володимира Карпюка мені важко і соромно розуміти.

Соціалістам, які “отоварюються” перед прощанням із парламентом назавжди, заступникові голови Вінницької облдержадміністрації Іванові Бондарчуку, Олексію Купченкові — голові спостережної ради Сіверськодонецької компанії “Азот”, Василеві Полякову — голові ради директорів корпорації “АІС” та Геннадію Савосіну — дивуватися важко. Вони “зачищають” за собою депутатське пільгове поле, вони хапають, що потрапить під руку. Сказано ж — мародери.

Не можу не згадати і юного орла-регіонала з Донбасу Артема Щербаня, сина “знаменитого” Володимира Щербаня — генерального директора компанії “Гефест”, яка в 2005 році мала сімдесят автотоправок. Артем володіє і батьковими банківськими рахунками, з

яких навесні 2005-го зняв кілька сотень мільйонів доларів. Синашу Щербаня-вигнання фактично належить елітна вілла на березі Дніпра, в дачних Осокорках, йому належить і дача в кооперативі “Природа” під Борисполем. А ще помпезний батьків особняк у Патріотівці поблизу Сум із конезаводом та іподромом. Отож Щербань-другий хоче претендувати на місце в книзі рекордів Гінеса за кількістю житла на людину. Однокімнатна квартира від Мороза за ваш рахунок, українці, допоможе йому в цьому.

Отака вичерпно правдива інформація про ваших обранців... У це справді важко повірити. Ви ж обирали їх, довіряючи, що ваше життя стане набагато кращим уже завтра, а насправді вже сьогодні в кілька разів кращим стало їхнє життя. Який моторошний і жахливий цей “хвотальний інстинкт” українських скоробагачів-мільйонерів, який він страшний у своїй захланності й аморальності. Тепер ви можете уявити, як жорстоко, переступаючи через інших, через елементарні моральні приписи нашого народу, шматуючи колективне народне добро, заковтуючи суспільний пиріг, наживали вони свій первинний капітал. І не можуть зупинитися досі! **Тридцять мільйонів доларів витратила нелегітимна Верховна Рада на житло для переважно провладних депутатів. Ринкова вартість цього житла в кілька разів більша.**

ДУМАЙТЕ, БРАТОВЕ УКРАЇНЦІ, ДУМАЙТЕ. ЕЛЕКТОРАТ — ЦЕ НАРОД РАЗОВОГО КОРИСТУВАННЯ. ДУМАЙТЕ.

ВІДПОВІДЬ ДАСТЕ ТРИДЦЯТОГО ВЕРЕСНЯ.

— **Павле Михайловичу, Україна знову на роздоріжжі. Схоже, на вічному роздоріжжі. Скажіть, де ми? Як і чому там опинилися?**

— Ми забуваємо, що є нетиповою європейською нацією з власним шляхом. А чому він такий повторюваний, і чому проблеми такі постійні? Передовсім треба відзначити, що соціалістичні ідеї, які були накинута Україні і які й сьогодні визначальні, глобалістичні, окреслені як проблеми і теми виключно юдаїстичного характеру. Що мав на увазі Бердяєв і що маю я на увазі? Ідеться не про якісь антисемітичні погляди. Це далеко від того, що мав на увазі Бердяєв. Колективістська єврейська думка сформувалася в давні часи. Їхня модель світу — рай, який має бути на землі. І всі соціальні проблеми мусять бути розв'язані на землі. Тому ця ідеологема, яка веде єврейську націю протягом тисячоліть, гуртувала її, об'єднувала, ро-

била її надзвичайно динамічною, фактично була перенесена єврейською діаспорою на європейські терени. Немає там шляху індивідуалістичного. Є виключно колективістський підхід до теми облаштування земного життя.

Українець, якого ми засуджуємо, який хату скраю собі будує, який хоче, щоб у нього був город при річечці, прагне сімейного щастя, сімейної ідилії — усе це є наслідком великого арійського історичного процесу. Він іде з глибин, з часів Трипільщини. Він, власне, і створив усі наші проблеми. Ми ніколи не можемо порозумітися через індивідуалістичні підходи, адже у нас індивідуум абсолютизований. Як людська субстанція окремішна. І вирішення власних проблем — у тобі самому.

І коли говоримо про виклики, які стали домінуючими в Україні, то в жодній сьогодиншній політичній програмі не побачиш того, що не-

Павло МОВЧАН: «ПРОГРЕС БЕЗ ДУХОВНОСТІ — ЦЕ ПРОГРЕС БЕЗ ЛЮДИНИ»

обхідно Україні. Чому на роздоріжжі й чому ми? Так-от, ми там тому, що ніколи не подолаємо свого “єго”, ми важко консолідуємося, важко розуміємо одне одного. І ніколи не консолідуємося в оту цілісність, яка стала ідеєю фікс ще від часів Богдана. Коли треба було робити “штабну Україну”, за висловом Маланюка. Коли штаби були, коли полки і полкові містечка фактично сформували ту єдину державну цілісність, яка не могла довго проіснувати. Бо тримати все в силі й під силою не можна, — це азіатський принцип. Ми далекі від азіатчини, яка так само сповідує, але за іншою формою, індивідуалістичні, або семітичні, або єврейські моделі колективістського бачення тем, проблем. Коли земне є домінуючим. У нас же завжди, починаючи з народних легенд, казок, пісень, усе в ідеалі розглядається: кохання ідеальне, стосунки ідеальні. Нібито передбачався якийсь ще один позаземний пласт. Ця тема не дає мені спокою, вона потребує широкого наукового дослідження. Скажу одне: у всіх на устах — ціни, пенсії, зарплати, комунальні проблеми, тарифи, тобто, “соціальщина”. У всіх програмах, платформах партій, блоків — виключно “соціальщина”. Не лише цим з віків живе українців. Звичайно, він хоче добробуту, бо є всі підстави для нього: земля, кмітливість, працьовитість. Але ця “соціальщина” може бути тільки складовою духовного рівня. І якщо ми кажемо про глибину нашого коріння, духовного материка, то він справді сформувався на великій культурі. Так сформувався наш генотип. Тільки в такому поєднанні українців буде українцем. А тут і мова, й історія, культура, і все виключно в сузіз’язі з цим.

Я домагатимусь, аби в тому ви-

борчому блоці, до якого входжу, духовні проблеми були базовими. Без їхнього розв’язання ми можемо стати такою собі причесаною Голландією. Я не хочу бути гарно підстриженою Голландією, яку турбують проблеми геїв, транссексуалів і таке інше. Це не розв’язує головних внутрішніх людських проблем. Бо для чого живе людина, для чого вона народжена? Українець завжди шукав і відповідав на це запитання. Тому був готовий навіть до приниження, бідності, як у післявоєнні роки, але головне, — зберіг отой свій духовний спадок. Щоб бути духовно виповненим: розумів, що земні строки короткі. Ми усвідомлювали, що це, земне життя, не є домінуючим. Є вищі сфери, трансцендентні. Та політика мало цікавиться метафізикою, вона живе сьогоднішнім. Але велика політика, якщо говоримо про своєрідність української політики, в чому вона полягає? Так, віра. Так, Церква. Так, історична пам’ять, мова, звичаї. І соціальне бачення розв’язання. Воно буде сукупне.

— **Отже, духовні проблеми у нас зараз далеко не на першому місці?**

— Та взагалі ні на якому! То ми будуємо мистецький Арсенал, то Батурин, то Тарасову церкву ніяк не вдається збудувати. А хто ж не дає? Може, це москалі прийшли чи якісь кочівники? Самі ж себе звоювали.

— **Але зовні начебто ж імітується якась духовність?**

— Не лише імітується: українці — надзвичайно талановита нація, суперлатановита. Тому я й кажу: ДУХОВНЕ насподі лежить.

Років 5 тому я наївно сподівався, що прийде новий керівник держави і скаже: “Шановні, ми підтягнемо паски, перейдемо на дуже скромне життя, бо нам треба пра-

цювати для дітей, сформувати нове покоління, забезпечити його роботою. То зробимо все для успіху економіки. Але духовне, культурне — пріоритетне. Щоб розвивалося мистецтво, функціонували бібліотеки, щоб духовне життя нації було повнокровним”.

— **Але ж побутують теорії, що нині не до духовності, що надто жорстокий, прагматичний вік.**

— Це нас сплавляють, як зрубаних смереки сплавляють, виносять по річищу за межі цих земель. Що таке глобалістичні процеси? Вони почалися давно. Там панує теорія так званого прогресу: завтра буде краще, ніж сьогодні, а післязавтра ще краще. Риби буде двадцять сортів різного посолу, і комп’ютери будуть у кожного, і мобільники. І все буде... Але не буде ЛЮДИНИ. Прогрес — це жертвування вчорашнім, сьогодиншнім заради завтрашнього? А життя є сьогодиншнім, духовно наповненим чи духовно порожниною, пристосуванням чи самоствердженням. Чому ж треба відкидати наше вчорашнє, нашу міфологію? Чому потрібна деміфологізація світу, нашої свідомості, деукраїнізація? Все “де-”, “де-”, “де-”. Я хочу стверджуватися з усім набутком тисяч поколінь, які формувалися на цій землі, які відстоювали, боронили її, формуючи, а не руйнуючи ландшафт. Хто буде тут господар? Чи нам переорють усі кринички, позабирають усі води? Тому питання української перспективи — це й питання минувшини і сьогодення. Якщо їх немає, про яку перспективу говорити? Ми мусимо бути господарями на землі, де були господарями тисячі поколінь наших предків.

Розмовляв
Петро АНТОНЕНКО

ДРУГЕ ПОКОЛІННЯ ІНТЕРНЕТУ

Євген БУКЕТ,
веб-редактор тижневика
“Слово Просвіти”

Глобальне середовище World Wide Web сьогодні є безпрецедентним і унікальним ресурсом, який об’єднує в собі величезні об’єми інформації. Розвиток цього глобального середовища є одним із ключових напрямків глобалізації та поступу цивілізації.

Кількість користувачів Інтернету у світі сягає мільярда і продовжує швидко зростати. У цьому процесі беруть участь традиційно високотехнологічні країни (Північна Америка, Європа, далекосхідний регіон), проте останнім часом спостерігається також стрімке зростання популярності Інтернету і в країнах третього світу.

Україна не стоїть осторонь і вносить свою лепту у розвиток цього середовища. WWW поступово посідає домінуюче місце серед засобів пошуку, передачі інформації, спілкування в Україні. За різними даними, в Україні активними користувачами Інтернету є від 15 до 20 % населення. Вплив WWW на українську громаду постійно зростає, складаючи серйозну конку-

ренцію електронним ЗМІ та друкованим виданням.

Проте із сумом можна зазначити, що сьогодні Україна та українська нація не використовують належним чином потенціал WWW для свого розвитку, більше того, деякі тенденції у WWW та Інтернеті породжують обґрунтовані перестороги щодо можливих нових загроз для України. Причиною такої ситуації є не стільки характер сучасних технологій (розвиток веб-технологій об’єктивний і не може кваліфікуватися як ворожий Україні), скільки пасивність України у формуванні структури та правил WWW.

Розвиток Інтернету та WWW за останні 2—5 років значною мірою здійснюється шляхом активного впровадження низки принципів і технологій, які отримали спільну назву “Веб 2.0”. Термін, який уперше з’явився 2004 року, покликаний ілюструвати якісні зміни в WWW на другому десятилітті його існування.

Головною особливістю Веб 2.0 є стрімке зростання активності користувачів, що зокрема проявляється в участі в Інтернет-спільнотах (зокрема у форумах), розміщенні коментарів на сайтах, веденні персональних журналів (бло-

гів), розміщення посилань у WWW.

Наведу кілька прикладів сайтів, що ілюструють технології Веб 2.0 і фактично змінили середовище WWW. Це зокрема LiveJournal.com — глобальна спільнота блогерів, eBay.com — Інтернет-аукціон із саморегульовальною спільнотою, ODP (dmoz.org) — найбільший каталог сайтів (також створений спільнотою), Wikipedia.org — найбільша в світі вільна енциклопедія (створена зусиллями громади користувачів Інтернету). Крім цих проектів, існує значна кількість аналогічних і подібних (а також принципово нових), які формують сучасне глобальне середовище і базуються на активності своїх користувачів. Яскравим прикладом сайтів української Інтернет-спільноти, які орієнтуються на формування національного сегмента WWW, є сайти холдингу “Рідна Мережа” <http://ridne.net> (зокрема, Форум Рідного Міста <http://misto.ridne.net> та аналітичний блог “IT-Аналітика” — <http://it.ridne.net>).

Ще один вельми поширений сьогодні різновид сайтів другого покоління базується на технології Joomla. Це зручний шаблон бази даних, в який можна легко встав-

ляти свою інформацію. Вона має всі популярні на будь-якому інтернет-ресурсі розділи (модулі) і безкоштовно розповсюджується світовим павутинням. На базі технології Joomla сьогодні створено сайти Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка (<http://prosivityanin.org.ua>) і “Молодої Просвіти” (<http://molodaprosvita.org.ua>). Інтернет-сторінка “Слова Просвіти” (<http://slovoprosvity.com.ua>) базується на дещо старішій і простішій технології — PHP-Nuke. Сьогодні ці три сторінки ви-

черпно відображають діяльність центральних органів “Просвіти”. Найбільшим часом планується створення єдиної просвітнянської спільноти (форуму), що об’єднає шанувальників усіх трьох ресурсів.

У мережі можна відшукати ще низку просвітнянських сайтів. Деякі з них належать обласним організаціям “Просвіти” і “Молодої Просвіти”, деякі є застарілими ресурсами і вже кілька років не поновлюються. Але з усіх них можна почерпнути багато цінної інформації про минуле й сучасне просвітницького руху.

● СВІТ ЛЮДИНИ

— Кожен пам'ятає свій перший вихід. Ти спиш — і вже не спиш. Твоє невагоме і невидиме “я” раптом здіймається під стелю, і ти бачиш своє тіло згори. Згодом я навчився фіксувати цей момент як доказ того, що це не сон.

Це сталося 10 січня 1993 року. Ми жили тоді у двокімнатній квартирі на Чоколовці. Напередодні дружина спекла наполеон, і він лежав на столі. Ти знаєш мою слабинку — люблю вранці поспати. А моє невидиме “я” рушило попід стелею до кухні, де вже снідав син Дмитро, який збирався до школи. Дружина відрізала йому шматочок наполеона. Причому якщо круглий пиріг уявити циферблатом і провести уявну вісь, то цей шматочок-сегментик відповідав приблизно п'ятій годині. Ще подробиця. По дорозі до кухні у сина випали з рук на підлогу два підручники. Я, невидимий, виразно відчув різку вібрацію повітря.

— **Домашніх здивувало, коли ти їх “піймав на гарячому” з пирогом?**

— Передусім це здивувало мене. Я повернувся в тіло і деякий час іще дрімив. Потім прокинувся і, згадавши про свої відвідини кухні, не виходячи з кімнати, вголос сказав і про шматочок наполеона, відрізаний таким-то чином, і про підручники “Математика” і “Рідна мова”, які впали і досі лежать на підлозі. Це вразило не тільки сина і дружину, а й друзів, яким я все переповів.

— **Отже, це був дебют. А як часто ти виходиш із тіла, чи є в цьому закономірність?**

— Ні, закономірності немає. Вихід може статися будь-коли, жодних попереджень мені ніхто не посилає. Я виходив із тіла разів дев'ять. При цьому чітко фіксує бачення себе згори і подумки кажу: “Я не сплю!” На жаль, контролювати хід того, що відбувається далі, не вдається. За мить ти долаш астрономічні відстані, опиняєшся в абсолютно різних місцях, тільки-но зстигнувши про них подумати. Я збагнув: дуже важливо навчитися контролювати свою думку. Живучи вже на Печерську, під час одного з виходів я поставив за мету “долетіти” до ЦУМу. У мене була перешкода — мої думки. Бачу будку, в якій цілодобово чергує міліціонер. Ці-

ХТО ТАМ ПРОМАЙНУВ НА ТЛІ ГАРАЖА?

Олександр, мій сусід по садовій ділянці, киянин, офіцер у відставці, зробив паузу і спокійно вимовив, показавши рукою в бік гаражних воріт: “Ми тут із тобою стоїмо на дорозі, балакаємо, а щойно повз оцей гараж промайнула тінь. Чиясь неприкаяна душа, можливо. Поряд Берківці. Коли мій приятель Павло ночував у мене цілий тиждень, то бачив не одного такого”.

Я подивився туди, куди показував Олександр. Звісно, нічого не побачив. Чи то “тінь” була і розтанула в темряві, чи то не всім дано. Мій співрозмовник до “всіх” не належить, він стверджує, що здатен виходити зі свого тіла і повертатися в нього.

каво, чи на місці він о 4.00? Подумав — і зараз опинився біля будки, суттєво відхилившись від мети. Добре, що не подумав про Місяць чи сусідню галактику.

Одного разу я потрапив на кладовище. На мене буквально накинута двоє, назвемо їх сутностями. “Хто ви?” — запитую. “Ми душі” — відповіли чоловік і молода жінка. “Я теж душа!” — “Ні, ти живий, ти повернешся туди, звідки вийшов”. Чоловік почав переповідати мені

ся. А про мене ніхто не згадує, наче я щось несуттєве...” Я майже фізично відчув її страждання, пов'язане із жадливим злочиним і безсиллям покарати кривдників. Можна припустити, що душі таких померлих не потрапляють або принаймні не відразу потрапляють у потойбіччя. Вони перебувають біля своїх поховань і, напевне, має статися щось дуже непросте, щоб їм вдалося вирватись із цього кола.

— **Пригадай, коли з тобою стався цей вихід і яке саме кладовище це було. Погортаємо книгу в конторі за той період і встановимо особу отруєної жінки. Знайдемо її могилу. Якби вдалося підтвердити хоча б децицію інформації, яку ти від неї отримав тієї ночі, — обставини смерті, наприклад, — це стало б сенсацією.**

— Якби навіть вдалося визначити те кладовище, ще не факт, що ця жінка загинула саме в ті дні, коли я виходив із тіла. Існує уявлення, що відразу після смерті душа людини перебуває десь поруч, аж потім за нею являються такі собі безтілесні поводири. Але отруєна жінка — одна з тих, хто є винятком. За нею не приходили. Її душа не знаходила собі місця, вона могла довго чекати подібних до мене мандрівників.

— **Чи можна назвати читачам твоє прізвище?**

— А навіщо? Обізнаним я не сказав нічого нового. Але якщо хто-небудь занадто братиме під сумнів достовірність цієї інформації, назви йому моє прізвище. Я не боюся. Бо, побачивши те, що довелося побачити, перестав боятися смерті.

Розмову вів
Микола ЦИВІРКО

Фото Олександра Литвиненка

своє життя на Землі грішній, тяжке, словнене поневірянь і провин, але нічого конкретного я не запам'ятав. А ось жінка... “Мене отруїли. Я знаю. Знаю, хто це зробив і для чого. Я їм заважала, стояла на дорозі. Я лежу тут у землі, а вони все зам'яли, від усього відмазались. Вони гуляють і розважають-

● ІНТЕРВ'Ю-КОМЕНТАР

АСТРАЛЬНІ РОЗВІДНИКИ

Мандрівки душі поза тілом живої людини. Наскільки це реально і що з цього приводу говорить сучасна наука? Як вона ставиться до свідчень тих, хто пережив стан клінічної смерті? Що означають 3-й, 9-й і 40-й дні після кончини — суто релігійні уявлення чи щось реальне, пов'язане з єством людини? На всі ці та деякі інші запитання ми попросили відповісти директора Українського інституту екології людини, завідувача відділу Інституту фізики НАН України, доктора фізико-математичних наук професора Михайла КУРИКА.

— **Михайле Васильовичу, що таке вихід душі людини з тіла з точки зору науки?**

— Людина як істота складається з трьох субстанцій — духу, душі й тіла. Тобто, крім фізичного тіла, ми маємо ще й астральне. Езотерики стверджують, що людина здатна відвідувати багатовимірний паралельний світ і бачити структури різних полів. Тому вихід душі людини з тіла — явище нормальне. Наприклад, під час медитації, входження у транс або клінічної смерті.

— **Чи доводилося Вам мати справу з людьми, які пережили клінічну смерть?**

— Так, у мене є двоє знайомих, які побували у “такому стані”. За їхніми словами, вони відчули тонку структуру астрального простору, а повернувшись “звідти”, почали передбачати, що станеться з тією чи тією людиною найближчим часом. Тобто відкрили в собі дар ясновидіння й інші екстрасенсорні можливості.

— **У спеціальній літературі можна зустріти термін “астральна діагностика”. Чи пов'язаний він із виходом душі?**

— Людині показують фотографію субмарини, на якій не можна розібрати ні номерів, ні інших символів, ні місця розташування підводного човна. “Душі” потрібно зібрати найповнішу інформацію про цей об'єкт. Такий розвідник довго зосереджується на думках

про цю субмарину, притягуючи її таким чином до себе. Потім настає стан трансу. Астральне тіло блукає багатовимірним світом і шукає відповіді на поставлені запитання. Але це під силу лише дуже натренованій людині. Бо тільки така може знайти у потойбіччі правильний шлях і повернутися у своє тіло.

Людам, які не відчують взаємозв'язку між фізичним і астральним тілом, я раджу утриматися від ризикованих експериментів, бо можна і не повернутися з тонких структур.

— **Деякі “мандрівники” запевняють, що біля кладовищ спілкуються з душами померлих, які з певних причин не потрапляють або невідразу потрапляють до місць свого довічного спочинку. Як Ви прокоментуєте ці твердження?**

— Велике значення мають причини смерті. Може бути природна смерть, смерть нагла, в результаті аварії, наприклад. А коли смерть насильницька, душа відчуває сильний страх. Іноді загиблі з'являються у снах своїм родичам. Це вказує, що їхня душа не може знайти місця в потойбічному світі. Дослідники дійшли висновку, що душа померлого залишається біля тіла протягом трьох діб. Після дев'яти і сорока днів у місцях поховання зафіксовано певні енергетичні спалахи. (Дехто пов'язує це з наявністю в людському організмі радіоактивного срібла-105, період напіврозпаду якого становить саме 40 днів — Ред.).

Розмовляла
Юлія КРАЄВА

● СПАДЩИНА

Вадим ПЕРЕГУДА,
краєзнавець

Красномовним доказом того, що дослідники натрапили на так зване “місце сили”, є численні знахідки стародавньої кераміки, зоклад праці, виявлених поблизу мегалітів та дольменів парку “Софіївка”. Датування кераміки у радіовуглецевій лабораторії інституту НАН України дало досить несподівані результати (керівник дослідження М. М. Ковалюх). Усі знайдені археологічні артефакти переважно належать до доби бронзи і раннього середньовіччя, трапляються поодинокі зразки, що за часом виникнення сягають часів розквіту трипільської цивілізації! Прадавній жертвник масою у десятки тонн із типовим заглибленням зверху нагадує подібні жертвники з печери Вертеба та с. Монастирок, що над річкою Збруч. Можливо, вдалося відкрити ще один, дуже гарно збережений жертвник добіблих часів, ритуальні дії на якому відбувалися понад 50 століть тому!!! Поблизу мегалітичних споруд, які умовно можна назвати новою “Кам'яною Моги-

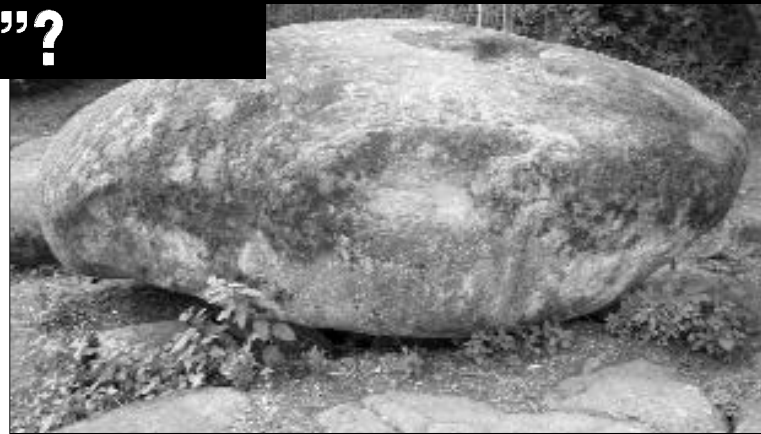
КРИТСЬКИЙ ЛАБІРИНТ ПАРКУ «СОФІЇВКА» — НОВА “КАМ'ЯНА МОГИЛА”?

У дендрологічному парку “Софіївка” (м. Умань Черкаської області), який є об'єктом всесвітньої культурної спадщини людства ЮНЕСКО, знайдено ритуальні майданчики, жертвник, дольмени, кам'яні природні готи, лабіринти, зразки прадавнього піктографічного письма на камені, що активно використовувались людьми у добу кам'яного, мідного і бронзового віків.

лою”, ще 1918 року археологи відкрили сліди прадавнього поселення. На багатьох валунах збереглися недостатньо чітко зафіксовані піктографічні символи (руни). На одному з таких прадавніх знаків (див. фото) ми можемо розгледіти коня, — цікаво, що такий символ фіксується і на кераміці трипільської доби: у стародавній Європі це перші спроби людей приручити дикого коня. Інші символи нагадують скандинавські руни і потребують глибокого дослідження. На давньому поселенні у парку “Софіїв-

Символічне зображення коня

Жертвник

ка” та поблизу загадкових мегалітів у землі було знайдено великі шматки кварцу насиченого синього кольору — можна припустити, що тут проводилися магічні ритуальні дії. Саме поблизу “софіївських мегалітів” знайдено чотири загадкові кам'яні стели з вибитим на них зображенням жінки. Їх під час Великої Вітчизняної війни 1941—1945 рр. вивезли до Німеччини як неоцінен-

ний доказ і свідчення існування аріїв. Із цих чотирьох стел на батьківщину повернулося лише дві. Дві найкращі, з чіткими барельєфними антропоморфними зображеннями, безслідно зникли і невідомо де перебувають сьогодні. В урвищі “Звірки”, що також недалеко від парку “Софіївка”, є величезна мегалітична ритуальна площадка над р. Уманька. Дослідження тривають...

Володимир ВОЙТЕНКО,
професор

Кінь, корова, коза, вівця, свиня, буйвол, верблюд, кури, гуси, качки, індики, собаки, кішки і бджоли — ось наші здобутки на шляху від головатой мавпи — пралюдня до *Homo sapiens*. Тваринний світ також дає нам цікаві (навіть зворушливі) приклади співжиття — науковці називають це симбіозом, — але не йдеться про щось настільки цілеспрямоване й доконане, подібне до того, що заради своїх інтересів винайшло людство. Ми так звикли до тваринного товариства, що навіть не уявляємо свого існування без чотириногих партнерів. Єдиним, що можна поставити в один ряд із domestикацією (одомашненням і олюдженням) тварин, є створення культурних сортів сільськогосподарських рослин (та, мабуть, і квітів). Після того настала черга технічного прогресу: колесо, друкарський верстат, радіо, літак, комп'ютер... Це, якщо говорити відверто, спричинилося не лише до позитиву; техногенні деформації людської психіки і забруднення землі, води та повітря стають дедалі небезпечніші. Втім, і тварини долучаються до переліку наших нещаст: бруцельоз і “коров'ячий сказ”, собачий сказ, пташиний грип, мавп'ячий (?) ВІЛ/СНІД... За все мусимо колись і чимось платити.

ЛЮБІТЬ СОБАК!

Першому вовкові, який наблизився до людського вогнища і започаткував собою собаче плем'я, зробити це було важко. Чи легко було долати психологічні перепони людині, яка першою кинула вовкові не головошку, а недоїдок? Хочу наголосити: люди одомашнювали вовків, собаки “одомашнювали” (гуманізували) людей. Роль вовка-собаки у розвитку цивілізації безсумнівна. Собачі вуха та ікла вивільнили людині час для мозкової сверблячки. Поклавши на друзів вагову службу, частково — полювання, наші пращури плідно задумалися над сутністю життя. Як сказав російський зоолог М. Богданов, “собака вивела человека в люди”. Наразі запрошую на ферму сріблясто-чорних лисиць, щоб познайомитися з дослідженням генетики Д. К. Беляєва. Найкраще хутро з найбільшою кількістю срібла виростає на хребтах найдиких тварин, які до того ж мають низьку плодючість. Чим краще хутро, тим лисиця агресивніша, тим менший має приплід. Д. К. Беляєв залишав на розплід тварин, найприхильніших до людей. Зрештою виникло свійське лисяче плем'я, яке по-собачому штурхається носом у руку дослідника. Саме на це і був спрямований експеримент. Але водночас — “сам по собі” — виник супутній шлейф. На відміну від диких, свійські лисиці навчилися гарно гавкати, їхні хвости загнутися у собачий “бублик”, а вуха, які стирчали догори, впали. Статеве дозрівання “домашніх” лисиць прискорилось, а плодючість зросла. Отже, domestикація зачепила не одну ознаку, а комплекс фізіологічних і психологічних властивостей. Собаки пройшли цей процес 50 тисяч років тому. Але — увага! — дружба між собакою й людиною вплинула не лише на звіра, а й на людину. Собака є вовк, domestикований людиною, але людина є пралюдень, гуманізований собакою. Різні породи собак, виведені за допомогою цілеспрямованого добору, уособлюють різні властивості свого творця — людини: є лагідні, слухняні, розумні, хоробрі, віддані й навіть жертвні, а є — такі є! — дурні та хижі. Як люди...

Моя улюблена такса Лорі мала п'ятеро братиків-сестричок. Усі вони змагалися за сосок у верхньому ряду материнського живота. Однак Лорі пірнала під них, на самий низ, і у нижньому ряду — сама! — розкошувала. Усі п'ятеро у своїй картонній колиці спали щільною теплою купкою; Лорі на хитких ніжках йшла в інший кут і засинала на одинці. Так трапилось, що, підрісши, впродовж року Лорі не зустрічалася зі своєю матір'ю; коли побачення відбулося, полізла шукати маминого молочка, а втішена мама їй, як цуценяті, вилизувала вушко.

Вівчарка Альфа працює сторожем на базі відпочинку. На численних курортників не звертає уваги, але якось упізнає “чужаків”, на яких треба гавкати. Киця Катька, теж “приписана” на базі, десь помандрувала; одне з її кошенят вилізло зі схованки на білий світ і кричить дитячим голосом. Альфа, послухавши, бере кошеня в пащу і несе до своєї миски.

Безпорідна, кошлатенька Жанна... Втім,

МИ І НАШІ ЗВІРІ

цій казці не буде кінця. Собака — друг людини, але ще варто подумати, хто має більшу вигоду від цієї дружби. Прекрасний плакат висить в одній із київських ветеринарних поліклінік: “Лікар лікує людину, а ветеринар лікує людство”.

Виявляється, що й собака може бути лікарем. У медичному центрі міста Пітсфілд (США) посаду “терапевта” обіймає вівчарка Моллі. Вона пройшла спеціальний курс навчання і підсилила свою, властиву кожному собаці, здатність відчувати емоційний стан людини. Волохатий психолог безпомилково діагностує пригніченість чи надмірну збудженість окремих пацієнтів і на свій собачий кшталт проводить сеанси психотерапії. Щоранку Моллі чергує біля дверей клініки і дружньо вітає її відвідувачів. На прохання хворих Моллі стала “асистентом” лікаря-психолога, вона бере участь у його прийомі.

Чи це дуже дивно? Загалом — ні. Кожний домашній пес є не лише другом, а й лікарем для всієї родини. Серйозні дослідження кардіологів показали, що одужання після серцевого інфаркту є швидким у тих, хто має можливість зазирнути в очі чотириного друга і погладити його шляхетний собачий лоб. А ось хворим на гіпертонічну хворобу, виявляється, дуже пасує киця — ви їй щось привітне, вона вам “мур-мур”, а кров'яний тиск знижується, прискорений пульс уповільнюється. Спілкування з дельфінами сприяє розумовому розвитку дітей з важкими вадами психіки... В Україні є певний досвід використання копей для психоемоційного стимулювання дітей з церебральним паралічем, і досвід цей — обнадійливий.

НАШ ДРУГ СВИНЯ

Усі люблять сало (а як із часником і теплим хлібом!), але не можна сказати, що любимо свиню: і така вона, і сяка... Однак наукові дослідження останніх років свідчать, що саме свиня допомагає розв'язати одну з найгостріших проблем медицини.

Почну здалека. Щоб уникнути безкарного проникнення в організм мікробів і пов'язаних з цим інфекційних захворювань, маємо потужну систему імунного самозахисту. Її стратегічне завдання полягає у тому, щоб розрізнити, де “своє”, а де “чуже”. Мікроб, безумовно “чуже”. Відтак, розпізнавши загрозу, організм мобілізує імунний самозахист для її подолання. Скажімо, ви загнали у палець скабку, а разом із нею мікробний бруд. Минає година-друга, і на чужаків “кидаються” спеціалізовані до цього клітини крові (лейкоцити). Вони поглинають і перетравлюють мікроби, хоч при цьому гинуть самі. Краплина гною навколо скабки — свідчення цієї запеклої боротьби. За такою схемою розгортається імунна драма і при таких важких захворюваннях, як чума, віспа, сибірка чи тиф. Хоч зброя для самозахисту в різних ситуаціях може бути тут різною, завжди лишається чинним закон: розпізнай, де “своє”, де “чуже”. Механізм розпізнавання ґрунтується на тому, що в оболонці кожної живої клітини є білковий “прапорець” (антиген), “кольори” якого для різних організмів є такими різними, як кольори державних пра-

порів. Патологію (у т. ч. важку і навіть фатальну) можуть спричинити помилки двох типів: якщо “чуже” організм вважає “своїм” (відтак не бореться з потенційним окупантом) або якщо “своє” здається “чужим” (що має наслідком самознищення, автоімунний процес). Усе відбувається, як у військовій авіації: в небі з'явився незапланований літак — знизу питають “ти хто?” — секретний автомат на борту сигналізує “я — свій”, і хай Бог боронить від того, щоб автомат дав помилкову відповідь чи на землі його неправильно зрозуміли (якщо він і справді “свій”).

Гаразд, але до чого тут свиня? Не поспішаймо. Річ у тім, що деякі клітинні антигени (“прапорці”) мають відмінності не лише у різних організмів (людини чи мікроба), а й у різних людей. Наприклад, я маю IV (AB) групу крові, і переливати мою кров можна лише таким, як я (IV-AB). Якщо ж (хай Бог боронить!) помилково перелити мою кров комусь іншому, його імунна система викине штандарт “у нас чужий!” Почнеться боротьба крові проти крові, наслідки якої можуть бути трагічними.

Так розгортаються події і при пересадці (трансплантації) органів (нирок, серця, печінки) однієї людини іншій. Тисячі людей, яким треба трансплантувати, скажімо, нирку, впродовж місяців (а то й років) чекають, поки знайдеться для пересадки нирка з такими, як у них, антигенами. Якщо ж структура антигенів хворого і пересадженої нирки неоднакові, його імунна система “з'їдає” пересаджений орган — собі на шкоду. Навіть невеликі антигенні розбіжності спричиняють “трансплантаційну хворобу”. Через брак антитілен сумісних донорів (і органів) чекають лише один із трьох хворих, які потребують пересадки, може дочекатися операції, а відтак сподіватися на порятунок. Це — за світовою статистикою; в Україні справа стоїть набагато гірше. У такому контексті не дивують (справжні чи вигадані) страхіття про крадіжки здорових органів під час операцій, не пов'язаних із трансплантацією; про знищення людей, яких позбавляють життя і “пускають на органи”; про використання з такою ж метою немовлят, украдених у пологових будинках. Чутки завжди бувають перебільшені, але правдою є те, що ситуація на трансплантаційному ринку (жахливе поєднання слів) провокує кримінал.

Свиня (повернемося до неї) за багатьма біологічними властивостями є близькою до людини. І хай це нікого не ображає... Упродовж багатьох років саме на свинях вивчалися і вивчаються перебіг і засоби лікування гострої променевої хвороби, випробовуються деякі лікувальні препарати. Щоб ці дослідження зробити дешевшими, вчені навіть вивели лабораторних “маленьких свиней” (“міні-піг”). І ось нові повідомлення. З'явилася надія, що ближчим часом матимемо свиней зі слабкими антигенами (бляклими клітинними “прапорцями”). Пересадка органів від таких свиней

Фото Олександра Литвиненка

людині не вмикатиме імунного механізму “бий чужих!” Якщо сподівання виправдаються, медицину XXI століття чекає великий прогрес. Особливо перспективним є напрямок досліджень, які ґрунтуються на методах генної інженерії. В ембріони свині вводять спадкові часточки з клітин людини — ті, які контролюють структуру антигенів. Як і має бути, поросята народжуються поросятами, але їхні органи мають людський “прапорець”. Відтак при їхній трансплантації імунна система хворого лишається спокійною, “чуже” сприймаючи як “своє”. Фахівці з Великої Британії, де досягли найбільших успіхів у цій царині, прогнозують, що в найближчі 5—8 років буде створено близько 300 свиноферм для вирощування генетично трансформованих тварин. Водночас подвоїться кількість центрів трансплантації і кількість хворих, яким хірурги робитимуть рятувальні пересадки органів. Найбільші кошти у ці дослідження вкладає фірма “Новартіс”. Вона ж, як передбачається, триматиме під контролем ринок органів для трансплантації. Спочатку інвестиції, а потім — прибутки: так функціонує цивілізований ринок.

Останнім часом можливі здобутки на “поросячому фронті” дещо затьмарилися біотехнологічними і біомедичними перспективами, пов'язаними зі стовбуровими клітинами. Це окрема тема (і колись ми до неї повернемося), але в медицині жодна нова перспектива не скасовує інших. Лякає лише те, що в минулому столітті не раз і не два блискучі відкриття й винаходи зрештою не виправдовували надій, які на них покладалися. Але знаходить лише той, хто шукає.

“Ми відповідаємо за всіх, кого приручили”, — цей вислів Антуана де Сент-Екзюпері від частого вжитку не втрачає сенсу. Є безліч прикладів і гуманного, і жорстокого ставлення до тварин; найбільше потерпають собаки і коні. Це дуже гидко. Любіть їх, бо це ми запросили чотириноге товариство з їхньої планети на свою. Це від них ми успадкували кращі риси своєї психіки. Якби сторожова собака Альфа не намагалася нагодувати осиротіле котеня, якби гени альтруїзму спочатку хаотично, а далі упорядковано не рухалися в еволюції “від них до нас”, людина не стала б тим, чим вона вміє і повинна бути. У це важко повірити, але етологи (фахівці, що вивчають поведінку тварин) засвідчили, що дельфіни та шимпанзе мають здатність до самоаналізу; миші співчують своїм, якщо ті зазнали лиха; у пацюків є щось дуже подібне до почуття гумору... Різноманітні тварини поведуться так, нібито в них є емоції, різоче схожі на наші. Китайська панда Йа-Йа (напрочуд мила ведмедиця, схожа на велику іграшку) випадково задавила своє дитинча — і, невістка, поводитися так, як кожна людська мати — кричала, плакала і притискала до грудей неживе тільце.

Признаюся, пані та панове: я остаточно зрозумів, що маю реальні шанси дожити до кінця СРСР, коли будівникам комунізму почали продавати в магазинах шапки з собачого хутра.

Фото Олександра Литвиненка

ТРИ МІФИ ПРО ДРУГИЙ ГЕТЬМАНАТ

Борис СКОРОПАДСЬКИЙ, м. Київ

ПЕРШИЙ МІФ: ХТО ПРИВІВ В УКРАЇНУ НІМЕЦЬКУ АРМІЮ?

Один із таких міфів, начебто режим Павла Скоропадського суттєвою мірою спирався на підтримку німецьких окупаційних військ. Чомусь про це не прийнято говорити, але німців закликала саме Українська Центральна Рада після підписання нею взимку 1918 року Берестейського мирного договору, згідно з яким Україна зобов'язувалася постачати Німеччині певну кількість хліба, м'яса та іншого продовольства. Саме невиконання Центральною Радою цих зобов'язань і суперечливість українського уряду в питаннях внутрішньої політики викликало незадоволення в німців, тоді фактичних господарів України, тож у квітні 1918 року нависла загроза, що німецький уряд оголосить окупацію України.

На той час генерал Павло Скоропадський займався заснуванням організації “Українська Народна Громада”, яка в основу своєї діяльності поставила компроміс у соціальних питаннях, демократизацію державного ладу, українізацію русифікованих культурних верств українського громадянства. У контакті з Громадою перебувала партія “Українських Хліборобів Демократів”. Стосунки з окупантами особливо турбували Скоропадського. Не вірячи в їхню остаточну перемогу в війні, він намагався вести політику так, щоб “не сваритися з ними через дрібниці, рішуче відмовляти у всіх серйозних питаннях, порушених не до нашої вигоди”.

“Українська Народна Громада” увійшла в зносини з німцями. Її представники повідомили німецьке командування про можливу форму зміни правління в Україні. А 24 квітня 1918 року відбулася зустріч Павла Скоропадського з генералом Гренером, начальником штабу німецьких військ. Генерал Гренер на тих переговорах підкреслював, що німці не хочуть втручатися у внутрішні українські справи і зможуть допомогти у відбудові порядку в Україні тільки після того, як

генерал Скоропадський своїми засобами замінить владу, а до того моменту німецьке військо триматиме нейтралітет.

ДРУГИЙ МІФ: ХТО ХОТІВ З'ЄДНАТИ УКРАЇНУ З РОСІЄЮ?

Сьогодні часто наголошують, що режим Павла Скоропадського перестав існувати майже відразу після того, як німецькі війська пішли з України. Проте це був лише один із чинників. **Справжньою причиною поразки була змова протигетьманських соціалістичних і соціал-демократичних сил у боротьбі за владу, за гетьманську булаву.** Навіть Петлюра оголосив себе отаманом. **Якби така згуртованість була спрямована не на повалення молоді Української держави, а на її розбудову, то ми зараз були б однією з наймогутніших країн світу.**

Звернімось до подій кінця 1918 року. Під осінь 1918 року виразно позначилася перевага країн Антанти у війні, Німеччина втрачала свої позиції. Тим часом Антанта не хотіла визнати Україну, вона визнавала тільки “Єдину Росію”, її союзницю, а Україну вважала частиною Росії. Представники Антанти **пред'явили Гетьману ультиматум, щоб він проголосив федерацію з майбутньою небільшовицькою Росією, інакше Антанта вважатиме Україну ворожою державою.**

У цей час у Німеччині вибухнула революція, в Україні соціалісти готували повстання, а радянська Росія вже приготувалася до нападу на Україну. Нагадаємо, що на початку травня 1918 року до Києва прибула делегація радянської Росії на чолі з Мануїльським і Раковським, які використали перебування в Києві для поширення більшовизму в Україні. Вони організовували селянські повстання, підбурювали залізничників на страйк. Фінансувалося все це з Росії. Вхід в Україну з ними і Володимир Винниченко, який очолював антигетьманський заколот. Між ним і російськими більшовиками була домовленість: Мануїльський обіцяв гроші на підготовку повстання, з Росії переправляли зброю й боєприпаси. Винниченко писав у своїх спогадах: “...Під час підготов-

На жаль, існує багато міфів про Другий гетьманат, поширених і в радянських історичних виданнях, і в інших, наприклад, у підручниках історії Михайла Грушевського. У цій статті внук останнього гетьмана України Павла Петровича Скоропадського Борис Данилович висвітлює приховувану десятиліттями правду про Другий гетьманат. Спрагте за правдою українське суспільство має сприйняти її для власного ж пробудження. Незабаром вийде книжка Б. Д. Скоропадського “Міфи та уроки Другого гетьманату”, призначена для нової української еліти, перейнятої ідеєю національного державотворення. З текстом книжки можете ознайомитися за адресою: <http://sgd.in.ua/statti/knuha.html>.

ки повстання, шукаючи скрізь з усіх боків забезпечення успіху цієї справи, ініціатори руху ввійшли в переговори з представниками російської советської мирової делегації Раковським і Мануїльським для координації наших виступів під час повстання. Вони зобов'язувалися визнати той лад, який буде встановлено новою українською владою й абсолютно не втручатися у внутрішні справи Української Самостійної Народної Республіки. Зі свого боку ми обіцяли легалізацію комуністичної партії на Україні...”

У таких обставинах Гетьман **зважився формально проголосити федерацію з Росією, сподіваючись, що Антанта оборонить Україну від більшовиків, а він таким способом збереже українську державність, виграє час для сформування регулярної української армії, після чого зможе інакше говорити і з самою Антантою.**

14 листопада було опубліковано акт про **намір** укласти з Росією грамоту про федерацію, яку Гетьман завбачливо підписав **лише своїм іменем** — Павло Скоропадський (як приватна особа). Відтоді час було розпущено кабінет міністрів, який Антанта вважала проницею, і призначено новий.

Слід сказати, що грамота про федерацію з Росією ніяких практичних чи юридичних наслідків не мала, залишаючись декларацією намірів, адже реально при владі в Росії перебували більшовики. Цей політичний козир гетьманська влада вжила суто з тактичних міркувань, сподіваючись, що Антанта, бажаючи відновлення Російської держави, допоможе зміцнитися Україні.

Грамота про намір федерації з Росією стала засобом антигетьманської пропаганди, а не причиною повстання. Ліві українські партії отримали формальний привід для антиурядових дій. Прагнучи влади, вони підбурювали народ проти Гетьманату, не рахуючись із тим, що вони руйнують усе те, що досі було зроблено для України. Більшість людей до повстання залучили обманом, послили брехливими обіцянками дати землю як платню.

● РІДНИЙ КРАЙ

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ, м. Ірпінь

Нещодавно в Тернополі видали книжку Омеляна Станимира “Минувшина поселення Ладичин”. Це історія села Ладичин Теребовлянського району.

Автор-краєзнавець, зокрема, показує, яку важливу роль у становленні національної свідомості ладичинців відіграла “Просвіта”. 1901 року в його рідному селі було засновано “Народну читальню”, яку 1903 року перейменували на “Читальню “Просвіти”. Її мета — поширення знань про рідний край, життя народу, пробудження людей до свідомого і національного життя. Згодом з'являються й середки інших українських організацій: “Січ” ідейно й фізично готувала молодь до боротьби за визволення України; “Союз українців” виховував національно-свідоме жіноцтво; “Сільський господар”, “Згода”, “Поміч” сприяли прогрес-

Ще раз наголошую, що опублікування цього акту стало приводом і гаслом для повстання проти Гетьмана. В Україні розпочалася міжусобна війна, яка затягнулася на місяць. Тим часом німецькі війська залишали Україну, зі сходу почали наступати більшовики, а з заходу — поляки, і Гетьман, щоб зупинити братовбивство, відмовився від влади.

Пізніше УНРівські діячі гріко шкодували з приводу своєї участі в цьому повстанні, й згодом багато з них стали на гетьманські позиції. Мало кому відомий той факт, що Євген Коновалець, будучи в еміграції, прийшов до Павла Скоропадського і просив вибачення, що він так підвів його й Україну.

Уряд очоленої Винниченком Директорії, який прийшов на місце Гетьманського уряду, не протримався в Києві й двох місяців. Почалася боротьба і проти Москви, і проти Польщі, яка затягнулася до кінця 1920 року й закінчилася повною руйною української державності та поділом українських земель між сусідами: більшовицькою Росією, Польщею, Румунією й Чехословаччиною.

ТРЕТІЙ МІФ: УКРАЇНІЗАЦІЯ ЧИ РУСИФІКАЦІЯ?

Гетьман Павло Скоропадський походив з давнього українського козацького роду, що три століття був тісно пов'язаний з історією України. Павло дитиною та юнаком провів дуже багато часу в маєтках свого діда в Тростянці, в атмосфері свого діда до минулого, українських традицій і звичаїв. Дід чудово володів українською мовою, і давав дітям читати українські книжки; у маєтку часто гостювали відомі представники української інтелектуальної еліти, які вплинули на формування світогляду Павла. Любов до України і всього українського він проніс через усе своє життя. **Відомо, що вже будучи Гетьманом України, Павло Скоропадський, вільно володіючи російською мовою, на переговорах з Росією брав із собою перекладача, а сам спілкувався українською.**

1917 року, серед війни і роз-

брату в країні, Павло Скоропадський створив Перший Український Корпус, бачачи силу й організованість українського елементу армії та його патріотизм. Восени цей корпус відстояв Київ проти більшовицької навали. Цієї ж осені українське Вільне Козацтво обрало Скоропадського своїм Отаманом. Пізніше він змушений був відмовитися від командування своїм корпусом — для того, щоб його зберегти. Це сталося через політику Петлюри, який бачив небезпеку в зростаючій популярності Скоропадського, тому саботажом та агітацією намагався цей корпус розвалити. Склавши командування корпусом, **Павло Скоропадський і далі займається організацією Української Народної Громади, одним із головних завдань якої є українізація суспільства.**

Будучи Гетьманом України, Скоропадський доклав чимало зусиль до розбудови й відновлення всього українського, повернення до своїх коренів, бо вбачав силу народу в його духові, адже чим сильніший національний дух народу, тим сильнішим і здоровішим він є. За недовгі сім з половиною місяців було зроблено дуже багато: відкрито курси українознавства для вчителів, утворено національні нижчі школи, відкрито 50 нових українських державних середніх шкіл, засновано два державні українські університети в Києві та Кам'янці-Подільському і третій приватний у Полтаві, українізовано Київський, Харківський і Одеський університети та Політех у Києві, засновано Головне Управління Мистецтва і Народної Культури, Український Національний Архів, Бібліотеку, Музей, галерею образів і різьб, національну оперу, драматичний театр, державну капелу, Кобзарську школу, Симфонічну школу, засновано Українську Академію наук.

Як бачимо, третій міф про начебто “неукраїнськість” Павла Скоропадського суперечить об'єктивним фактам — так само, як і два попередні міфи. Українці повинні про це знати, бо здорову націю й просвічену державу Третього гетьманату можна побудувати лише на твердому фундаменті історичної правди.

ВОНИ СПАЛАХНУЛИ ЗІРКАМИ

сивному господарюванню українських селян.

У вересні 1914 року російські війська зайняли Ладичин. О. Станимир розповідає: “З самого початку окупації почалася русифікація. Забрали Яроша Михайла, голову “Просвіти”, який пропав без сліду. У читальні “Просвіта” було знищено книгарню, забрано портрети Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка і інші, знищили українську символіку, прапори, концертні костюми, однострої, було обмежено викладання в школах української історії, літератури, звільнено викладачів. Прислано нових російських викладачів, вчителів. Під виглядом боротьби з мазепинством нищили все українське, насаджували все російське: мову, культуру, православну російську церкву. Російські солдати почали крадіжки птиці, овець, коней”.

У 1921 році “Просвіту” відновили. Її очолював А. Скакун. При “Прос-

віті” діяв гурток “Рідна школа”: “Все більше молоді гуртувалося навколо товариства “Просвіта”, збагачували свій кругозір про наш край, народ, його боротьбу за свою волю”.

У 1939 році Ладичин зайняли радянські війська. Товариство “Просвіта” й інші українські організації було заборонено: “Література читальні була знищена, символіка, національні вишивки, костюми забрані і пропали назавжди. Вчителів у школі було замінено”.

Після відступу радянських військ у 1941 році ладичинці знову відновили “Просвіту”. У 1942—1944 роках “Просвіту” очолював Профторій Іванович Ярош. У 1944 р. його засудили на 17 років каторжних робіт і вислали до Північного Сибіру. Того ж року Ярош помер, не витримавши неймовірно жорстокої каторги в районах вічної мерзлоти.

О. Станимир пише: “І ще одна зірка спалахує у небі, щоб освілювати шлях до волі”.

“Є такі характерні люди, що в них ніби бачу всю історію мого народу”.

РОДОВІД

— Богдане Івановичу, поміж записів у зошитах цього мужнього священика є й такий про 1939 рік під заголовком “Позашкільна освіта”: “З приходом Червоної Армії 1939 року перестала існувати читальня “Просвіти” з багатьма гуртками: жіночим, драматичним, духовим та молодіжним товариством “Луг”. Книжок по хатах люди не читали, бо ціла читальня-бібліотека осінню 1939 року була сконфіскована і спалена в огні представниками райвно”. Якись історичні віхи безпосередньо торкнулися Вашої родини, адже там теж були активні діячі “Просвіти”?

— Сьогодні стало модним шукати свої родинні герби у дворянських родах, навіть не маючи на це відповідно обґрунтованих підстав. Шукають і за кордоном, але починати треба зі своїх дідів, прадідів, які жили поряд, розпитати, яка доля спіткала їх і що в їхньому житті було найголовніше. Мені поталанило на родину, яка має великі хліборобські традиції й основи великої духовності. Цей стержень духовності тримався на моїй бабусі, яка недавно померла у 97-річному віці. До останнього дня вона пам’ятала все у деталях і починала розповідати з часів Першої світової війни. Мати, Ганна Василівна, була вчителькою початкової школи, на жаль, рано пішла з життя (у 54-річному віці), та запам’яталася всім як людина надзвичайно обдарована і талановита. Мешканці села знають, що таке сільський учитель, які обов’язки високої моральної відповідальності перед дітьми, їхніми батьками покладено на нього. У 60-ті, 70-ті роки минулого століття, коли я був дитиною, мати вчила співати на чотири голоси сільський хор, хоч не мала спеціальної освіти, а лише закінчила педагогічне училище. Для цього ходила за 15 кілометрів через два села і взимку, і в дощ. Це теж наклало відбиток на нас, дітей (нас було троє), і всі ми пішли шляхом мами, стали вчителями. Вона мала талант до ліпки, створила скульптури з пластиліну, які переходили з однієї виставки на іншу. Це просто шедеври на казкові сюжети, надзвичайно тонка робота. Навіть вишивка на запасці онучки була філігранна, із кольорових кульок, накладена голкою. Я зачаровано роздивлявся ці шедеври. Батько все життя працював у колгоспі на різних роботах, був завідувачим клубом, інженером. Зараз, відсвяткувавши 85-річний ювілей, продовжує будувати в селі церкву. Переніс інсульт, але став на ноги і сказав: “Мабуть, Господь зберіг мене для того, щоб я добудував церкву”. І ми його підтримуємо в цьому.

У 20-ті роки на території Західної України, на Тернопільщині, Львівщині в тих селах, які відійшли до складу Польщі, надзвичайно інтенсивно розвивалася “Просвіта”. Вона була формою самовираження і самозахисту українського народу. Зокрема, мої родичі, дід і бабуся активно ходили у хати-читальні, передплачували просвітняську періодику. Цікаво, що “Просвіта” вела не тільки роботу, яка стосувалася формування національної свідомості, патріотичних переконань, а й значно ширшу, яка готувала, наприклад, дівчат до подружнього життя, молодих жінок до материнства, вчила доглядати дитину, вести хатнє господарство, підтримувати чистоту в оселі, доглядати домашніх тварин і, звичайно, навчали кулінарії. У нас зберігається, як реліквія, записник із рецептами різних страв, який бабуся вела в середині 20-х років. Моя дружина інколи зазирає у нього і використовує ці поради.

— Слухаючи Вас, із таким жалем дивившись на нинішні села, де ніхто не займається предметно соціальним життям родини, і молодой, і старшої, і, взагалі — людини. Тож заради

ДЗВОНИ ДО СХІД СОНЦЯ...

...це наша історична пам’ять. У своєму рідному селі знайшов і опублікував зошити священика о. Павла Олійника з унікальними записами історії краю першої третини ХХ століття професор, доктор історичних наук, академік Української академії історичних наук Академії наук вищої школи, директор Інституту політології, соціології і права університету ім. М. Драгоманова Богдан Іванович АНДРУСИШИН. Він автор 150 праць з історії України, з історії держави і права, історії Церкви, профспілок, культурологічних питань, а ще численних монографій, присвячених сучасному осмисленню соціально-економічних процесів революції 1917 року. А починав він із дослідження історії рідного села.

чого були ті зусилля наших предків — аби зараз ми спостерігали руйнацію сім’ї, а це ж підвалина держави? Та я розумію: логічно, що Ви, зростаючи в такому середовищі, в такій родині, зацікавилися історією свого села.

— Ще в школі я зацікавився назвою села Хоростець. З великим задоволенням спілкувався зі старшими людьми, дідами, які пасли череду. Вони народилися у кінці ХІХ — початку ХХ століття (ім було по 70—75 років). Це справжня історична академія. Практично всі пройшли фронти Першої світової війни, дехто побував у полоні. Брат моєї бабусі надзвичайно багато знав і розповідав про родоводи, про коріння. І ми в цих розвідках із ним дійшли до 7-го коліна. У мене є ціле дерево роду, яке я записав, сягнувши аж ХVІІІ століття. Серед моїх предків і ремісники, і сільсько-господарські працівники, були й поважні люди. Прадід був напів-солтис, тобто, заступник старости села. Як згадували в селі, “справедливо судив”. Тому його постійно обирали до старості, хоч він того вже й не хотів. Але його просили, бо він справедливо судив, навіть якщо це стосувалося сусідів чи когось із родини.

— І його не могли підкупити глечиком ряжанки чи іншим дарунком?

— Ніяким чином! Сільська мораль була надзвичайно високою. Практично не було крадіжок до 60-х років, не замикали хат, бо знали: якщо людина щось украде, то увесь рід називався так, як предмет, який украла. Це було тавро на все життя, на покоління правнуків. І це була така моральна пересторога, що не потрібно було інших законів і покарань.

— Скільки можна перейменувати родоводів наших сучасників і навіть відомих людей за цим принципом?

— На жаль, так. Отож, розпитуючи своїх односельців, я цікавився походженням назви нашого села Хоростець, як називалися окремі

сільські околиці, наприклад, Гора, Кібці. Розпитував про легенди, якими було оточене моє дитинство. І вже студентом історичного факультету Київського університету ім. М. Драгоманова, готуючи дипломну роботу, я в сховищах рідкісних книг знайшов заборонену тоді книжку Івана Крип’якевича “Коротка історія Зборова до початку ХІХ століття”. Наше село від Зборова за 7 кілометрів, а там була описана вся околиця. Тож я знайшов, що село вперше згадується у переписах 1503 року. Зробив випуску і надіслав додому цю радісну звістку. Мама зверху позначила “лист історичний” і поклала в домашній архів. Минув час, і моя сестра, вже вчителька, побачила лист і вирахувала, що наближається 500-річний ювілей села. А я вже тоді збирав усі матеріали про село і ховав у теку, відкладаючи на той час, коли буде можливість написати. Коли ж виникла така нагода, я взяв цей матеріал і подивився на нього крізь призму сучасних історичних знань і напрацьованих наукових досліджень. Якщо оглядати історію сіл України, то ми відстаємо в багатьох аспектах від західної науки, у нас дуже мало краєзнавчих досліджень, тоді як у західних країнах кожне містечко чи село має свою книгу. І житель цього села пишається своєю історією, знає і примножує власною. У нас раніше краєзнавство було заборонено, ще в тридцять роки названо буржуазною наукою... Тому ми й не маємо нині загальноприйнятої наукової концепції, особливо давньої історії. Якщо її немає, то вибудовуються самостійні підходи в науці, і їх треба осмислювати і обґрунтовувати.

— А отже, Ви виробили власну концепцію дослідження історії села...

— Назва Хоростець на побутовому рівні трактувалася так. Після того, як село спалили татари, і жителі втекли у Корчунки, а потім повернулися назад, один із них поселився в урочищі Дубина, де була криниця, вона є досі. Кажуть, там стояла каплиця, яка потім пішла під воду, і на Великодні свята чути до

схід сонця дзвони. Люди там промивали очі, і це допомагало відновити зір. Тож в урочищі вони ходили за хмизом, і ніби цей Стець допомагав їм в освоєнні нового місця: хороший Стець, Хоростець. І ще я подивився на топоніміку і гідроніміку навколишніх сіл і загалом гідроніміку топоніми України. Побачив дуже багато цікавих речей, пов’язаних із давньоязичницьким богом Хорсом, який у пантеоні праукраїнських богів посідав одне з головних місць (за вісім років до прийняття християнства “стояв” у Києві на великокняжій горі). Я здійснив етимологічне дослідження від імені Хорса, пов’язане з назвою українців, як аріїв або оріїв. Корені “ар”, “ор” — це “світло” на санскриті. Тобто, це сонячні люди, сонцешанувальники. Такі самоназви віднайдені не тільки на українському Правобережжі, Лівобережжі, а й у Словаччині, Білорусії, аж до іранського нагір’я. Це пов’язано з племенами, які тут розселилися.

Ще в студентські роки, коли ми зустрічалися з відомим тоді радянським істориком Борисом Рибаківим, який приїжджав на 1500-річчя заснування Києва, маститий академік говорив про те, що у Києві слабка історична школа, не вивчається давня історія, історія Київської Русі. Нас, українських студентів, це ображало. У тому аспекті, в якому вона викладалася тоді історія і в якому вона осмислювалася, звичайно, не припускали дискусій. Але ми слухали лекції відомих тоді істориків, це Січкарь, Березовчук, які у вигляді критики концепції Грушевського, Антоновича, Петрова говорили про старі традиції України-Руси...

— Вони вам усе-таки цей історичний матеріал подавали...

— Так, у вигляді критики цих фактів. Але суть ми вловили. Тому я будував свою концепцію на тому, що відбувався безперервний розвиток українських племен, які, відходячи і повертаючись на ці терени, або викидаючи зі свого лона цілі молоді гілки, племена, які відходили на схід чи захід, у всі сторони світу, відчували з ними спорідне-

ність. Етнонім “анти” з давньоіранських мов означає окраїна, крайній, стосовно до іраномовного світу. Те ж означає “край, земля” і стосовно східного світу: ми в своєму краї, країні. Якщо перекласти з грецьких і давньоіранських мов, виходить, що це край, окраїна, ми українці, тобто наша територія має надзвичайно давню історію походження, самоназву. Через цю призму я розглядав і назву рідного села.

Розвідка підтвердила версію про давні тисячоліття, які лежать в основі історії батьківщини. Можна іноді зіткнутися зі скептичним ставленням до таких міркувань. Але з історії відомо: на наші території льодовик насунув чорнозем, у нас третина світового чорнозему, тому де, як не тут, було народжуватися племенам, які потім відходили у близькі й далекі краї. Немає нічого дивного в тому, що саме тут розвивався народ при м’якому помірному теплому кліматі, високій гігієні, санітарії, яка була ще сім тисяч років тому...

— ...І ось вона закінчилася сьогодні — ця висока санітарія... На жаль. Я роблю скептичні висновки, але це невеликий жарт.

— Гадаю, вона не закінчилася, лише перервана і дещо звульгаризована. Не треба забувати про генетичний код і той зв’язок, який існує між поколіннями. Його можна перервати чи вмістити тромби, які заважатимуть обміну цієї пам’яті, адже ми повинні ставитися з розумінням до того, що не всі хочуть нам сприяти.

— Ваш євразійський проект дозволяє досліджувати цю тему далі?

— Цей проект, який здійснюється протягом десяти років, “Діалог Євразія”, започаткувала гуманітарна інтелігенція країн євразійського простору, він має на меті зблизити країни. Остання зустріч відбулася у Києві в травні й темою була “Роль освіти та засобів масової інформації у галузі культурі співіснування народів”. Ця платформа об’єднує до двадцяти країн, мета проекту — показати, що завдяки змінам, які відбуваються в суспільно-політичному житті зі зростанням обсягів виробництва і глобалізації, виникає величезний інтерес до культури і до взаємного пізнання. Цю платформу започаткували визначні письменники, такі, як Павло Загребельний. А Чингіз Айтматов — ініціатор проекту. Найцікавіше в цьому діалозі — збереження, самоідентифікація культур. Ми цікаві, коли різні. Може відбутися економічне, політичне, суспільне єднання світу, коли народи залишаться самими собою, коли вони можуть щось запропонувати в загальносвітовий простір. Коли ж вони стають подібними,

— ...а гірше, вторинними: чієюсь мовою говорять, чієюсь культурою живуть — це вже нецікаво ні світу, ні найближчим сусідам.

— Справді, етноси, які втрачають своє обличчя, поглинаються сильнішими, і розчиняються в них.

Багато проблем є наслідком нашого рівня культури, нашої історичної пам’яті. Ось результати одного цікавого соціологічного дослідження, які мене вразили. У Полтаві провели опитування: чи ставити пам’ятник Симону Петлюрі, знаменитому землякові, який там виріс, сформувався і боровся за незалежну Україну? Одне агентство дало результат: 26 % — за і 40 % проти. Друге: 36 % за і трохи більше проти. Водночас за відомого артиста, який уособлює образ Сердючки, висловилося більшість: і за встановлення йому пам’ятника, і за перейменування вулиці. Я з симпатією ставлюся до Данилка, який є крупним бізнесменом, робить свої проекти, але це опитування свідчить про рівень історичної самосвідомості.

Спілкувалася
Валентина ДАВИДЕНКО

Уляна ГЛІБЧУК

Нещодавно у “Бібліотеці української літератури” побачило світ зібрання хрестоматійних творів Анатолія Свидницького. Якісна поліграфія, добре оформлення, розлога передмова Валерія Шевчука... Усе для того, аби впливати читача в солодкі тенета... Усе для того, аби допомогти йому розрізнити Свидницького зі Свідзинським.

Рівень знань про українську класику про-вокує подібну плутанину. Попри все Володимир Свідзинський — таємничий український поет, тоді як Анатолія Свидницького можна назвати таємничим “невдахою”. Микола Зе-ров вважав його “найтипівішим невдахою”. Жорстоко? Рационалісти таких відверто зне-важають, милосердні співчують, але також цураються. На невдачі наче фатальний знак долі, який неможливо змінити.

Свидницький жив і працював в одному життєвому відтинку з такими українськими письменниками, як Пантелеймон Куліш, Во-лодимир Антонович, Панас Мирний... То був поганенький час для українських справ. Тільки-но розбрунькувалась “Основа”, як вийшов Валуєвський циркуляр про заборону всього українського. Тим не менше Куліш міг дозволити собі горділивий псевдонім Ірод-чук, а Свидницький лише неопублікований талановитий роман “Люборацькі” та цироз печінки... То що ж мав на увазі Зеров під оз-наченням “найтипівіший”? Поміркуємо...

Про “Люборацьких” у вузьких наукових колах досі немає спільної думки: повість це чи роман... Принаймні визнають, що ця про-зова штука виписана в стилі етнографічного реалізму. Приблизно тоді творили Бальзак, Діккенс, Мопсан... Цю аналогію я навела не

ХРОНОЛОГІЯ ДЕГРАДАЦІЇ...

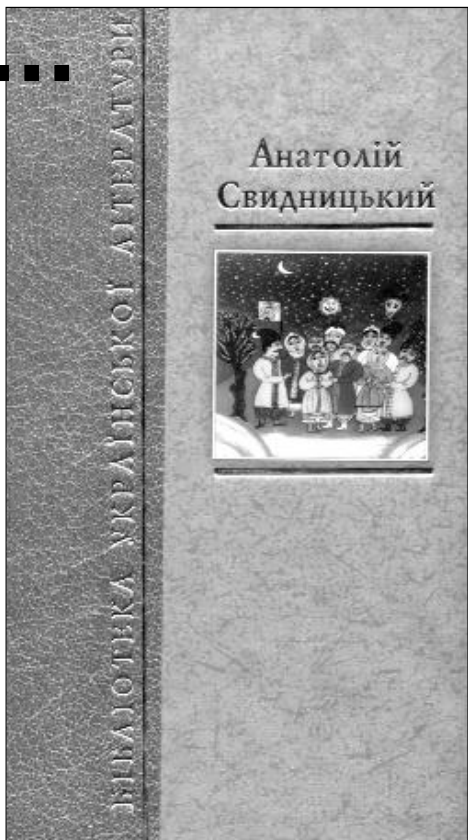
для того, щоб применшити чи зневажити “Люборацьких”. Літературний жанр етногра-фічного реалізму на малоросійському терені був надто закономірним, аби його зневажа-ти чи дивуватися. України тоді не існувало. Тільки українська справа. Свидницький на-лежав до її ідеалістично-романтичних апо-логетів. Може, тому й став “найтипівішим невдахою”? А ще й відкрита подільська нату-ра... Щира душа, яка не вміла тримати каме-ня за пазухою і не тямилася у тонкощах соці-альних шахів. Чутлива і чуттєва... Не дарма ж у київському літературному товаристві Ана-толія Свидницького прозвали “Наталкою”. Вочевидь, у той час не виринали ті негативні алюзії, до яких звикли сьогодні... У письмен-никові було закладено надто мало опірності чорним смугам. Такі натури надламуються і з якоюсь фаталістичною радістю йдуть на дно. Іван Франко про нововідкритого для себе автора написав: “Анатоль Патрикйович Свидницький належить до тих талановитих, а нещасливих людей, котрих чи то жите, чи зла доля ломають і убивають в цвіті літ, не давши розвинути вповні їх талантові, не дав-ши прикласти їм до діла те знане, яке вони в життю здобули, але ту щирю любов, котрою душа їх горіла в найкрасших хвилях житя. Навіть те, чого вони весіли доклати в житю, переслідує зла доля, немов би старалися замести всякий слід їх земного існування, їх змагань і мук душевних...”

Проте “Люборацькі” не канули в Лету. Соковита мова Поділля, національний ґрунт, хронологія деградації української душі...

Звичайно, це не масове читиво. Як мінімум, читач має бути підготовлений на той самий нуднуватий реалістичний етнографізм. Складається враження, що Анатолій Свид-ницький з тінню зневаги ставився до чистої белетристики, тобто до письменництва. Все те він хотів зробити з просвітнянським підтек-стом, щоб для народу, для української спра-ви. Тільки література цього не любить. Пись-менники, яким вдавалося оминати соціальну кон’юнктуру, знехтувавши “ізмами”, мають шанс залишитися в часі. Свидницький важко асоціюється з поняттям кон’юнктури, тим не менше він вважав за честь детально виліпи-ти український портрет, аніж вникати в сти-хю психологізму. А сучасному читачеві не залишається вибору як розмірковувати: “Люборацькі” — це мовна консерва чи все-таки література?

Сьогодні теж не дивина, коли сільську дитину з-під Житомира надто швидко погли-нає столичне російськомовне середовище. Як правило... Звинувачувати й далі у цьому Російську імперію? Мовляв, Січ зруйнувала, козаків поламала, українську вольну душу в баранячий ріг скрутила... Можна. Тільки ж відчуття абсурду від того не меншає. І я не перестаю дивуватися, чому така гарна доб-ра дитина Маса з “Люборацьких” через рік перетворюється на потвору... Зрозуміло, що середовище ламає українську душу... Тільки чому ж вона така податлива до надлому і деградації?

Отже, “найтипівіший невдаха” Анатолій Свидницький... Талановитий прозаїк, аполо-

гет української справи... Якимсь позасвідомим чуттям він погодився стати гумусом для славновісної літератури “двадцятих” — ук-раїнського модерну. Аби Хвильовий визрів сказати: “Хочемо Європи, а не просвіти”.

ВАСИЛЬ БАРКА — ПИСЬМЕННИК АПОКАЛІПТИЧНОЇ ДОБИ

3 нових видань журналу “Бористен”

Віктор САВЧЕНКО,
м. Дніпропетровськ

Василь Барка — постать апока-ліптичної доби, типова для україн-ської літератури початку-кінця ХХ століття. Найближчим аналогом йо-му був Іван Багряний. Ці двоє, по су-ті, є найвиразнішими з творчої інте-лігенції нашої діаспори, що пережи-ла тогочасне лихоліття, і не була розстріляна чи замордована в кон-цтаборі. А головне — не зламалася. Доля В. Барка дещо світліша (якщо так можна сказати щодо тих часів) від долі І. Багряного. Принаймні він уник концтабору, фізичних знущань, утєч, яких уповні спізнав його побра-тим по перу. Колись, працюючи над “Антологією прози Придніпров’я”, я довго не міг збагнути, чому прозаїк Степан Чорнобривець після виходу у світ своєї першої книжки раптом зник із літературного процесу на ці-лих сімнадцять років. Як з’ясувало-ся, у 30-ті відстрілювали кожного, хто міг щось СКАЗАТИ. Зокрема розстріляли все керівництво новоут-вореної Дніпропетровської органі-зації Спілки письменників України.

В. Барка, як і С. Чорнобривець, уник розправи тільки тому, що вчасно розгледів загрозу, яка йшла від СЛОВА. Після критики його першої поетичної книжки “Шляхи” (1930 р.), у якій йому закидали “буржуазний націоналізм” та “кла-сово-ворожий світогляд”, В. Барка

обрав шлях “добровільної поетич-ної німоти”. Більше того, на ціле десятиліття змінив життя: загли-бився у наукову діяльність, став кандидатом філологічних наук, до того ж не в Україні, а в Росії. Але згадувати про перебіг біографіч-них колізій поета немає потреби. Про це чимало написали біографи, науковці й сам письменник. Мені хотілося б розглянути постать В. Барки як учасника великого апо-каліпсису, що його пережило людство у ХХ столітті, надто укра-їнський етнос, якому судилося опинитися в самому епіцентрі ли-ха. Титульним твором письменни-ка є поема “Кавказ”. Це поетичний твір обсягом 770 сторінок. Цю книжку автор писав усе життя. Навіть у 2003-му, перед самою смер-тю (помер 11 квітня на 95-му році життя) під час інтерв’ю з шеф-ре-дактором журналу “Бористен” Фі-делем Сухоносом він вносив якусь правку в машинопис “Кавказу”.

Книжку можна сміливо назвати епосом апокаліптичної доби, оскіль-ки в ній охоплені всі сторони того-часного життя, як і попередніх років, з яких, власне, і виріс апокаліпсис. Одразу хотілося б застерегти чита-ча “Кавказу” щодо лексики, якою написано поему. На авторові, на-певне, відбився мовний вплив Крас-нодарського краю та Ростова, де В. Барка формувався як письменник і вчений. Ідеться про певний набір “неходових” тепер слів, до яких тре-ба звикнути. Як і до метафоричнос-ті, яка вимагає переходу читача від поверхового сприйняття вірша до заглиблення в його суть. Щодо пое-тичного стилю, то тут можна пого-дитися з науковим редактором ви-данням професором А. Поповським: “Поетична палітра Василя Барки, хоч і сформована на класичних еле-ментах різних стильових шкіл та напрямків, є все-таки цілком само-бутньою, “барківською”...

Наближення нещастя передба-чало багато письменників ХІХ — початку ХХ століть. Це і Шевченко, і Міцкевич, і Лермонтов, і Мереж-ковський, і Достоевський... Відчу-вав це і молодий В. Барка. Свідчен-ня тому — подія, яку він використав у своєму творі і яка сталася за кіль-ка десятиліть до того, як він про неї

згадав, а головне, як він її витлумач-ив... Під час коронації Миколи II, у момент сходження його на церков-ний поміст, цар спіткнувся і втра-тив свідомість. Це було знамення. А 18 травня 1896 року, в день уро-чистостей з нагоди коронації, ста-лася жаллива трагедія. На Ходин-ському полі ще з ночі зібрався пів-мільйонний натовп, очікуючи обі-цяних подарунків. Та близько 6-ої ранку натовп раптом зірвався з місця і рвонув уперед так стрімко, начебто за ним гнався вогонь — задні тиснули на передніх, що па-дав, того затоптували. Катастрофа тривала всього 10—15 хвилин. Ко-ли люди отямали, вже було пізно. Загинуло 1282 особи. Цей фено-мен досі ніхто не може пояснити. Той, кому невідомо про Ходинську трагедію, сприйме розділи “Ново-поставлений самодержець III” та “Знедолена сім’я” з поеми “Кав-каз” як авторську вигадку. Нас-правді ж у цих розділах наведено не тільки факт трагедії, а й проєк-цію її на 1917 рік, коли збувся всь-уєвсь люд імперії. І почалося все з оселі царя — Зимового палацу. Як-що для історика Ходинська подія — щось незбагненне, то для поета вона — тільки знак, передгроззя для всієї царської династії. Знак покути за всі гріхи роду царського. Ось приклад такого гріха: “*Остання чутка: жак! Живого в мурі, Тюрем-ного підзем’я, загорнули. І там по-мер, на ланцюгах іржавих — Прику-ті! Нам і в похорон не проводжа-ти. І де скелет? Не знати; в равелі-ні; Бо — тайна владності для підне-вільних. Синок росте, зоставсь пів-сиротою, Як в тіні: під неславою ід-кою. За батька-бунтаря, мазегин-ця, блюзніра! — Вага безмірна*”.

Через двадцять три роки після Ходинської трагедії в липні, також 18, світ довідається про розстріл царської сім’ї. Припинила своє і-снування й династія Романових. Чи було відомо про те, хто прийде на зміну царату? Було. Зокрема в пе-редбаченні Д. Мережковського, яке найточніше, як на мене, відоб-ражало саму суть тієї влади: “Не бійся жодних спокус, жодної сво-боди, не тільки зовнішньої, гро-мадської, а й особистої, бо без другої неможлива й перша. Одного

бійся — рабства, і найгіршого з усіх рабств — міщанства, і найпогані-шого з усіх міщанств — хамства, бо раб, який став царем, і є хам, а оцарений хам і є чорт, справді страшний, страшніший від того, що його малюють, грядущий князь світу цього. Грядущий Хам”. В. Барка був один із небагатьох, хто в “Одкровенні св. Івана Богос-лова” розпізнав пророцтво на ро-сійську імперію. І не просто вгадав обрис передбачення, а й іденти-фікував персонажі пророцтва — червоного звіра (дракона), лжепро-рока, Вавилонську розпусницю тощо з живими персонажами най-більшої за всю історію людства трагедії. “*Від грудня, в стрій сім-надцятого — бойня; на многі люди, сказано назбройна, як бойня націй і осіб, як вступник — криваво з світу рвати безоружних*”. До речі, поет розпізнав не тільки звіра, а також більшість із його семи голів (читай розділ “Галерея багряних звірів”). “*Під чобітьми московськи-ми розплющив — Цінник людей, аж нижчих від полушки. В терорі: мор і розстріли намножив, собі приб-равши з ящура (дракон, змія апо-каліпсису) вельможність. Спро-верг країну в прівру, як підадську, з домови: звір! — аби держати вла-ду. І лжепророк його, блюзнір біс-нистий, завзявся віру в світу від-каснити*”. Ось цитата з наказу Лені-на від 1 травня 1919 року: “*В соот-ветствии с решением В.Ц.И.К. и Сов. Нар. Комиссаров, необходи-мо как можно быстрее покончить с попами и религией. Попов надле-жит арестовывать как контррево-люционеров и саботажников, расстреливать беспощадно и пов-семестно. И как можно больше*”. Наказ №13 666/2. 1 травня, День, коли почалося нищення правос-лав’я, “діти” Леніна святкують і до-нині. “*Розвалювач Церков: на бо-гоборстві, коли аж сотнею владик погробив; священства ж досі сотні тисяч вбитих! — їх: мучеників на червоній дибі... їх стріляно, їх віша-но при домі; їх збито в сніг, і холод доморозив; їх топлено в ставках, криницях, ріках; їх різано і колено штиками; їх в смерть прикладами покутували; їх шаблями порубано при людях*”. До прочитання “Кавка-

зу” я вважав роман М. Булгакова “Майстер і Маргарита” єдиним езотеричним твором на терені більшовицької імперії. Він таким і залишився для мене, але в прозі. Другим твором, у якому автор чітко побачив сатанинське число, стала поема “Кавказ”. Фактичний ма-теріал для цього твору він брав із то-гочасних реалій, як і М. Булгаков.

Напевне, існує чимало пись-менників, творчість яких можна розглядати у відриві від епохи, в яку вони творили, але В. Барка — поет апокаліптичної доби, тому йо-го доробок не може бути відокрем-лений від подій. Поема “Кавказ” — багатопланове полотно з десятка-ми, сотнями дійових осіб, з кілько-ма сюжетними лініями. Для його аналізу потрібні ґрунтовні наукові дослідження лексикологів, лінгвіс-тів, філологів, істориків тощо. У майбутньому на тему “Кавказу” за-хищатимуть кандидатські та док-торські дисертації. Не буде вели-кою помилкою вважати, що всі по-передні твори автора — тільки на-буття літературного досвіду, нако-пичення фактичного матеріалу, проникнення духом у той вимір, де формуються програми для земно-го буття, аби створити таке полот-но. Все робиться для чогось. Якщо людина ціною страждань, поневі-рян, ціною злиднів (мешкав поет у невеликій квартирці в Нью-Йорку) написала такий твір, то його му-сить знати кожен, хто дбає про майбутнє свого народу. Бо там, у поемі, є приклад, як непомітно мо-же підкрастися велике лихо. На-певне, колись, задля більшої чита-бельності твору, постане питання про адаптацію його до сучасної лексики українця. А це непочатий край роботи для багатьох поетів, звісно, якщо хтось із них візьме на себе цю ношу.

Твір надруковано в авторській редакції і в ньому збережено ор-фографію і стиль оригіналу. Він по-бачив світ у серії “Бібліотека “Ви-дання журналу “Бористен” (шеф-редактор Ф. Сухоніс). Книжка ви-дана в пам’ять Василя Барки-Оче-рета і членів Оселі ОДУМУ, а потра-пила до рук читача завдяки фон-дам Оселі ОДУМУ. Дирекція: Антон Філімончук, Віктор Росинський, Олексій Шевченко, Василь Доро-шенко, Петро Гурський, Ольга Фі-лімончук, Володимир Григоренко.

ВИСОКІ КОНІ НАД РІКОЮ

Валентина ДАВИДЕНКО

Літній день у столиці менш людний через спеку і відпустки, і тому відкриваються зору несподівані й кумедні мізансцени: юнак обминає пішоходів на велосипеді, перекинувши на себе руль і задерши в повітря переднє колесо, — чи то від молодості, чи то від гарного настрою. І, як протизага еквилибристиці цього гицеля, пішохідною смугою обережно переводить на зелене світло осідланого осла його натовлений погонич, який відчергував свій день у пошуках екзотично налаштованих туристів. А вже третій образок, ніким не помічений у київському дворикі, був виключно для мене. Але я зараховую його до чуда, високохудожнього і лукавого натяку Природи людській самовпевненості, яка призводить до переоцінки нашої значущості. З гушавини палісадника просто перед очима вихопився коричнево-жовтий метелик; він пересікав повітряний простір, як раптом у його “льотний коридор” плавно й поважно запливла пушинка. Метелик призупинив рух, а потім ... облетів її довкола, очевидно, з подиву і цікавості, і майнув далі.

Це було так, як, за описами в пресі, реактивні літаки зустрічають у повітряних широтах НЛО. Чи позаземні гості оцінюють людський дух та інтелект лише за нашими недосконалими літальними

апаратами? Метелик-одноденка, якого здивувала пушинка. Що мені скажуть про його *нерозум* ентомологи? А художник написав так: “Якщо довілля обняти подумки зором, то побачимо дивовижний світ Творця-Будівничого, вражаючи у всіх відношеннях, куди б не сягали наші відчуття. Дивовижне летіється світло — то яскраво-золоте, то “сяйвом блакитним”, і здається, що Всесвіт пройнятий цим світлом — від великих галактик до найменших клітин організмів Землі... Усе в русі, у взаємному зв'язку — Гармонії в законі Творця-Будівничого”. **Степан Химочка**, потімственный український художник, не стомлюється дивуватися щедрості Природи на Землі, визнає, що поруч із Красою тут є місце потворності; і все ж для нього ця планета сяє, і всі її місцини він хоче оспівати. На персональній

виставці в Національному художньому музеї України він представив полотна різних років, і за його живописними оповідями впізнаєш знайому й тобі стежину земного життя. Бо за кожною композицією висока хвиля щемкого настрою, чи це розкішне “Літо”, де коні високі й молоді над рікою. І Вона, красуня чорнокоса в білій сукні горілиць, на квітучому березі, задівлена в небеса. Якесь українська антика, її б монументально перенести на великі площини, оцю сучасну фреску — замість крамарської убогості комерційних і політичних біг-бордів на наших вулицях. А неймовірної краси за світловим вирішенням “Богоявленське різдво” та вечірні сільські пейзажі! Винахідливий Ловець світлових ефектів у живопису, він доводить своє переконання про Сяючий світ, навіть коли той ще

тільки на переході з Ночі в День. Але дід Степана Химочки розписував храми в Бессарабії, Україні й Молдавії, і батько починав з церковних розписів. Щоб творити осяяність, треба її носити в серці. На пензлях лише фарба. Та сільські сюжети Степана Химочки створені ним побожно, як ікони. Там світяться цвітом сад і світить сивиною той, хто, може, колись його насадив, там невисипуща в труді жінка з козою, та й просто краєвид “Дорога додому” — притягальні вогники далекого зимового села, до якого спішиш, мабуть, із автотраси через поле мережкою чийось слідів у снігу. Із синіх тіней темряви до сяючого рідного вікна, де, здається, тебе й досі чекають ріднісінькі-рідні. Далеко те село з ними. Далеко...

І все життя на нього молишся, і дивовижне летіється світло!...

ПАЛАЛА МЕСА...

Борис СПИСАРЕНКО

Ні, шановні меломани, — це не випадковість. У Національному будинку органної та камерної музики звучала Урочиста меса Людвіга Бетховена саме 21 липня... Так, панове українці, вас покликав до залу, до костелу св. Миколи ваш генетичний голос — адже це день народження і вшанування двох велетнів духу — Олега Ольжича і Олени Теліги, полеглих за наше визволення...

Готичні склепіння сповнені могутніми імперативами Генія музики, зверненими за помахом руки художнього керівника, народної артистки України Валентини Іконник-Захарченко і до Володаря, і до Божого ягняти, і до нас, нині сущих, особливо у ствердженні: “Credo!” — Вірю! — з уст хору, з тендітних мануалів органу (Ірина Харченко), з акордів оркестру... Домінують саме голоси, це завдяки їм — Ансамблю і солістам Ользі Швидкій, Ніні Харченко, Миколі Ковалику, Олегу Чернощоківу — ми вийшли після меси на Васильківську, сповнені духовної святості Мистецтва! Сповнені шаноби до велетнів національного Духу, про яких ще так мало знаємо, лише зрідка, до дат, озираючи їхній життєвий подвиг. Ми маємо бачити в їхній когорті й подвижника відродження національної культури Віктора Іконника, засновника Ансамблю класичної музики імені Бориса Лятошинського, і всіх його колег і продовжувачів святої справи в непростому сьогоденні...

Мені пригадалася прем'єра іншої, Високої меси І. С. Баха такого самого спекотного дня дванадцять років тому — на запрошення маестро Іконника я прийшов до костелу з драматичних провідів Патріарха Володимира, й напевно, саме тому залишився неушкоджений. Пом'яни, Господи, душі славетних...

Після меси нині, виходячи з костелу, чую — більшість голосів англійців та інших меломанів звідусіль. Не видно чомусь наших державців. Але є, дякувати Богові, є наша молодь, діти. “От де, люде, наша слава, слава України!”

ІВАН ДРЯПАЧЕНКО. ПОВЕРНЕННЯ ІЗ НЕБУТТЯ

Лідія ВІЦЕНЯ, м. Полтава

“Тут найтихіший дім у світі, тут стелі з пташиного щибету звиті, а вітер розносить зелені слова... Тут душу людську, мов маленьку дитину, вітають берези, чебрець і трава — заходьте в гості до господи Івана Кириловича Дряпаченка...”

Так поетично зверталися до присутніх школярі та голова села Василівка на Полтавщині Василь Бордюг. Люди зібралися на сільському кладовищі біля могили українського художника Івана Дряпаченка: з обох боків біля неї стояли його картини, а біле полотно ще ховало від очей пам'ятник.

Видатний український художник, графік, чий роботи з честю взяв би до своєї колекції кожен із європейських музеїв, більше не залишатиметься забутих чи “маловідомих”, як було написано під однією з його робіт на початку 60-х років уже минулого століття.

Доля людини, вписана часом у проміжок між двома датами, що висічені на камені: 1881—1936. Саме в проміжок — не в прочерк. Дата народження не точна, за іншими джерелами, Іван Дряпаченко народився у Василівці 4 серпня 1882 року, і тоді можемо говорити про вшанування його пам'яті напередодні 125-річчя. Він дивиться на присутніх із барельєфа — дуже гарний молодий чоловік. І здається, що за вродою можна читати і його чисту душу, і його прекрасний

голос, його обраність: він народився у маленькому селі, але — з великим талантом..

У Василівку в свій маєток щоліта приїздила відпочивати з-за кордону графиня Софія Капніст. Вона помітила й оцінила талант простого сільського хлопця. Завдяки її допомозі він навчався в Київській рисувальній школі, де його підтримував Ілля Рєпін, а згодом у Московському училищі живопису, скульптури та архітектури, в Петербурзькій академії мистецтв, де Рєпін уже був його наставником. Навчання тривало 17 років, були й подорожі з графинею до Німеччини, Італії, Франції, Швейцарії, участь у щорічних виставках і високі відзнаки, спілкування з видатними особистостями — Врубелем, Серовим, Малевичем, Ге, Шаляпінін... Можемо лише уявити, як окрилювали художника його успіхи. І як краяла серце драма його кохання — одного на все життя: Софія Капніст була одружена, а згодом їх назавжди розлучила революція. З 1918 року й до останнього дня Іван Дряпаченко жив у своєму селі. Малював, керував церковним хором, створив театр і сам грав у ньому, спектаклі показували в селах свого й сусідніх районів. Картини художника були чи не в кожній сільській хаті: часом він писав портрети, аби вижити.

Нині його полотна зберігаються в музеях Кременчука, Полтави, Львова, Харкова, Донецька, Мос-

кви, Санкт-Петербурга, Нижнього Новгорода, Рибінська. Свого часу вони експонувалися в московській Третьяковській галереї, ленінградському Ермітажі. Картини, що стояли біля могили під час відкриття пам'ятника, бережуть родичі. Вони ж доглядають могилу художника.

Василівці тим часом розповідали, хто зображений на портретах художника, що були виставлені на час урочистостей, пояснювали, хто і якими родинними ниточками пов'язаний з Іваном Кириловичем. Ми дивилися на портрет дівчинки в українському вбранні, знаючи, що то — сестра художника Марфа Кирилівна. А чоловік, який стояв поруч, додав: “То моя мама. Вона померла недавно — ще й року не минуло”. І не можна було не помітити, який же схожий зі своїм дядьком Георгій Горбань! Колишній пілот Григорій Павлушко розповів, що його мати Настя Йосипівна співала в хорі Івана Дряпаченка. “А ото портрети моїх батьків: Єлизавета Євменівна і Яків Савич. Удома є ще портрет батька, намальований олівцем. Він тоді дуже хворів на тиф, Іван Кирилович прийшов і сказав: “Давай, Якове, я тебе замалюю, а то помереш — не буде дітям пам'яті”. А коли батько одужав, він намалював фарбами маму й батька”, — розповідає Варвара Яківна Бордюг. А її діти, Надія та Віктор, фотографуються біля портретів діда й баби; Надія тримає на руках їхню правнучку — донечку

Даринку... “А отой хлопчик на портреті справа — мій батько Андрій Махтейович Пріцик”, — каже Алла Андріївна Черненко.

Ось так зібралася велика родина односельців, перебираючи коріння роду, тісно переплетене, міцне, дуже. А ми на прощання заїхали на обійстя Віри Василівни Черненко: її хата стоїть на місці спаленої фашистами хати художника. А в глибині городу тріпочуть листям дві груші-іванівки, посаджені Іваном Дряпаченком. Їхні плоди дозрівають на Івана Купала, звідси й назва, — каже господиня. Вони беруть і пам'ять Івана, який їх посадив. Він не збудував хати, не виростив синів, але залишився вірним сином України. І, щоб показати Україну за кордоном, народний

художник Василь Лопата бере з собою полотно Івана Дряпаченка, на якому — чотири образи жінки-українки. І каже: “Це — Україна”.

Твори, які бережуть далекі родичі художника, звичайно ж, уже потребують реставрації. І місце їм — у музеї. Певне ж, вони мали б лишитися на Полтавщині. В полтавській Галереї мистецтв нині зберігається п'ять робіт Івана Дряпаченка, і її директор Ольга Курчакова запевнила, що шукатиме можливість придбати нові роботи. А василівцям вона подарувала два альбоми Миколи Ярошенка. Це те духовне коріння, яке дасть могутні пагони в майбутнє. І першими можуть стати щорічні пленери полтавських художників на мальовничій батьківщині Івана Дряпаченка.

СЛОВО ПРОСВІТИ

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Полтавська битва: 300 років по тому

ПЛАЧ ЄРЕМІЇ

Випущений київською аудіокомпанією “Караван CD” компакт-сингл львівської формації “Плач Єремії” має назву “Як я спала на сені”. Вечірка-презентація диска відбулася в популярному київському блюз-клубі “Баді Гай” і збрала силу-силенну гостей. Акцію відкрив Олександр Богуцький — менеджер гурту, а також відомий конферансьє “Таврійських ігор”.

Тараса як лідера формації, доброго музиканта і романтика. Саме в іпостасі мандрівника-романтика Тарас постає у відеокліпі на пісню “Я піду в далекі гори” режисера Віктора Придувалова, який нині має репутацію найкращого в Україні кліпмейкера. Отже, крига скресла і відеографія української рок-сцени поновила ще однією цілком якісною і стильною роботою.

2005 року гурту “Плач Єремії” виповнилося 15 років, він пережив певну еволюцію, внаслідок якої викристалізувався стиль, стабілізувався оптимальний склад. Специфічною ознакою стилю є наявність духових інструментів, віолончелі й скрипки. Юрко Дуда — наймолодший учасник команди — створює чудові звукові візерунки за допомогою труби, Всеволод Дячишин і Олександр Камеєцький — басист і барабанщик — відповідають за надійний ритмічний фундамент для Тараса Чубая, який співає і грає на гітарі. До альбому “Як я спала на сені” залучено також віолончеліста Олександру Пахолківа. Якщо почуєте в піснях звуку альту — не дивуйтеся, адже Тарас навчався у Львівській консерваторії по класу альту. Ще один сильний бік групи — це вишукана лірика. Серед шести композицій на диску п’ять текстів-перлин, які належать Олегові Лишезі, Вікторові Небораку та Григорію Чубаю. Не так давно світ побачила книжка Григорія Чубая під назвою “Плач Єремії”: і назва однойменної пісні, і назва групи походять з одного джерела — з поезій Тарасового батька. Не дивно, що найпроникливішою на диску є п’єса “Світло і сповідь”, написана Тарасом ще у 1991 році...

Історія “Плачу Єремії” почалася ще до створення самої групи. В середині 80-х Тарас писав пісні й виступав як бард у складі Театру авторської пісні “Не журись”. У юнацькі роки він навчався у львівській консерваторії по класу альту... Уже тоді мріяв про свій гурт, пробував грати в різних напівдитячих групах. В одній із них він познайомився із Всеволодом Дячишином — бас-гітаристом, який і донині у складі команди. На початку 90-го вони зібрали свій перший акустичний склад, де Тарас грав на 12-

струнній гітарі, Всеволод — на басу, а Олександра Пахолків (однокласник Чубая) — на справжній віолончелі. До них приєднався гітарист і соліст Олег Шевченко-Білий. Через два тижні репетицій новостворений квартет уже брав участь у серії концертів на різних сценах Львова. Тарас придумав назву команді. З особю біблійного пророка назва мала досить умовний зв’язок, головну роль зіграло те, що для Тараса це словосполучення звучало як квінтесенція вічності. Саме так його батько Григорій Чубай назвав один зі своїх творів.

Поволі група “електризувалася”. З’явився барабанщик Мирослав Калитовський. Відтоді “Плач Єремії” спробував існувати самостійно, організовуючи невеличкі концерти. Перший успіх і, так би мовити, всеукраїнська “засвітка” сталися під час “Червоної Руті” (1991). Перший альбом “Двері, котрі насправді є” був записаний із Віктором Майським у 1993-му. Альбом існував у вигляді розтиражованої касети і містив десять пісень, серед них половина — на вірші Григорія Чубая, по дві — на тексти Віктора Неборака та Юрія Андруховича. Текст до пісні “Пам’ятник” написав Тарас. Через десять років цей реліз перевидала в CD-форматі аудіокомпанія “Атлантік”. Другий альбом “Най буде все як є” з’явився через рік. Там на соло-гітарі вже грає Олександр Морозко — інтелігентний і дуже технічний гітарист. Згодом у складі відбулися суттєві зміни: барабанщиком став Олександр Кам’янецький, а трубачем і клавішником — Юрко Дуда, який у звучанні “Плачу Єремії” вніс свіжі й пронизливі барви. В оновленому складі команда у 1995 р. створила понад 30 треків, з них лише 11 увійшли до наступного релізу “Хата моя”.

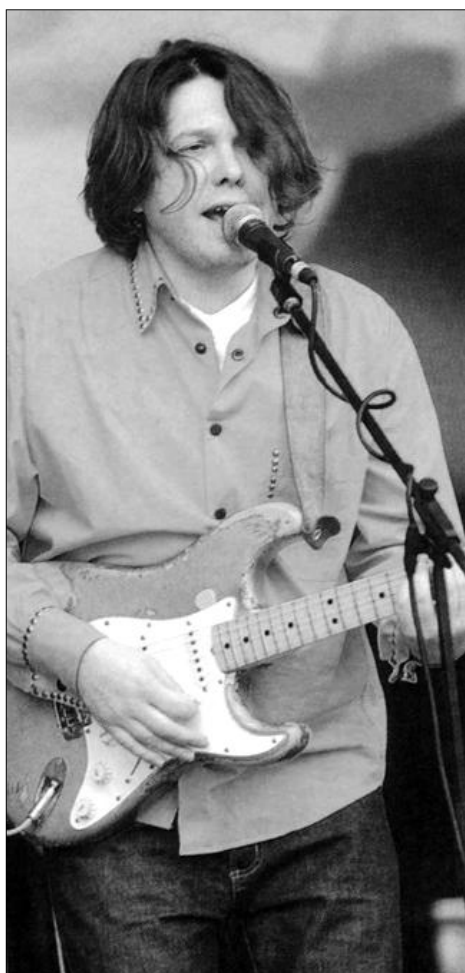
Увесь час групою опікувався Олександр Богуцький, який постійно комбінував функції менеджера, продюсера, адміністратора та промоутера. Новий тематично-стильовий поворот у бік народної музики — великою мірою його заслуга. Вони з Тарасом багато спілкувалися на ці теми, повернення до автентичних джерел було на часі. Так виник альбом “Наше Різдво”. Чубай активно вводить у концертні

виступи обробки лемківських пісень, які чудово збагачують музичну тканину пісень “Плачу Єремії”. Кавер-версія на пісню Володимира Івасюка “Я піду в далекі гори” також виявилася успішною — одноіменний максі-сингл прекрасно розійшовся. На початку літа 2000 року з’являється альбом “Наші партизани” — зовні концептуальний реліз Чубая і Кузьми зі “Скрябіна”. На вкладці диска є коротенький і красномовний епіграф: “Присвячується нашим героям. Ми пам’ятаємо Вас. Слава Україні!”. Альбом надзвичайно популярний серед патріотичної молоді й уже кілька разів перевидавався київською аудіокомпанією “Караван CD”. “Світло і сповідь” — пісенна сюїта Тараса на вірші батька Григорія Чубая, вісім частин якої перетікають одна в одну абсолютно легко і вільно. Деякі з речей Чубай виконував раніше. Пісня “Ти не маєш довкола свічадонька жодного” звучала вже в далекому 91-му на “Червоній руті” в Запоріжжі. Але в альбомному варіанті цей та інші треки аранжовані не по-роковому, а в стилістиці, близькій стилю нью-ейдж. Для того, власне, і був запрошений відомий оркестр “Віртуози Львова” з його шляхетним сріблом струнних. Тарасові важливо було донести слово, точніше, — різнобарвну, витончено-метафоричну поетику Григорія Чубая. В альбомі не менш переконливо звучить текст Івана Малковича “Із янголом на плечі”. Ця пісня відкриває альбом. На відміну від версії Марії Бурмаки, яка теж зробила пісню з цього вірша, в Чубаєвому творі виразно читаються гуцульські мотиви. По суті, “Світло і сповідь” — це спроба відновити зворотний зв’язок між сином і батьком, між нинішньою генерацією та поколінням сімдесятих. Колиш Григорій Чубай у буквальному сенсі врятував життя маленькому Тарасу: на надуманому матраці сина віднесло у відкрите море. Ціною неймовірних зусиль батько його порятував. І тепер — хоч як пафосно то звучить — син рятує батька від зникнення в безодні Часу, від забуття, відкриваючи публіці таємничий світ батькової поезії.

Найточнішим було б визначити цей альбом як музично-поетичну містерію, яка вимагає особливого спілкування на найтонших рівнях.

Доречний тут спогад Віктора Морозова про Григорія Чубая: “Пісні сина линуть у Небеса. І ще далі, і ще незбагненніше, за ту пронизливу грань, яку ми переступимо пізніше. Не чути звідти голосу Грицька, але я переконаний, що він був би безмежно гордий за сина, за ту велетенську працю, якій присвятив себе Тарас, реінкарнуючи батька у піснях, проявляючи приховану музику батькових віршів у реальних звуках його гітари, голосу, його “Плачу Єремії”.

Нині готується до виходу новий альбом, який є другою частиною сюїти “Світло і сповідь”.

Олександр ЄВТУШЕНКО

Легендарний гурт “Плач Єремії” у повному складі — явище на столичних сценах доволі рідкісне. Переважно з київською публікою спілкується Тарас: чи то йдеться про акції спільного зі “Скрябіним” проекту “Евтерпа”, чи то про участь музиканта у виставі “Арт-Велесу” під назвою “Герої Крут. Ще більше снігу срібним полем”. Хоч би як там було, активна співпраця Чубая з “Караваном CD” виявилася плідною: є два компакт-дисків, готується третій — повторний альбом “Плачу Єремії”, який зафіксує студійні записи за останні роки. На відміну від багатьох своїх колег, “Плач Єремії” тривалий час не мав жодного відеокліпу. Раніше Тарас стверджував, що “Плач Єремії” є гуртом природно-популярним і не вимагає якихось штучних заходів із “розкручування” в електронних масмедіа. Справді, ореол популярності виник навколо групи внаслідок активної концертної діяльності й особливої харизми самого

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА, Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Анатолій ПОГРІБНИЙ
Олександр ПОНОМАРІВ
Іван ЮЩУК

Перший заступник
головного редактора
Олександр ШОКАЛО
279-49-47

Заступник головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
Відділ літератури
Уляна ГЛІБЧУК
270-55-57

Відділ культури
Валентина ДАВИДЕНКО
270-55-57

Відділ мови
Ніна ГНАТЮК
279-49-47

Відділ просвітницької роботи
Микола ЦИВІРКО
279-39-55

Відділ коректури
Ірина СТЕЛІМАХ
278-63-69

Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕСЬКИЙ
278-63-69

Черговий редактор
Валентина ДАВИДЕНКО
Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.com.ua

Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301230
Загальний наклад — 26000

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов’язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617
Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:
на місяць — 3,38 грн.
на 3 місяці — 9,89 грн.
на 6 місяців — 19,18 грн.

Петро АНТОНЕНКО

Проблема правди. Що, власне, відбулося? Доходить до абсурду: неможливо навіть розібратися, що горіло. Який фосфор? Читаєш наші засоби масової дезінформації й дивуєшся. “Жовтий фосфор” — гласять величезні заголовки. “Білий фосфор” — читаємо в цьому ж (!) чи сусідньому тексті. Саме про білий, а не жовтий фосфор, говорить у коментарі колишній міністр охорони здоров’я. Прямі запитання, що ж перевозилося і горіло, ігнорує пресслужба МНС. Куди був вітер, які площі заражено, скільки потерпілих — повний фосфорний туман. Чому тоді дивуватися, що поповзли чутки про отруєння Львова, потім Волині, нарешті про фосфору хмару, що дісталася до Києва? І такими немічними є заспокоєння і спростування з боку уряду, бо у людей своя логіка: “Про Чорнобиль нам теж торчили...”

Проблема прохідного двору і безпеки людей. З’ясувалося чимало цікавого і неймовірного. Виявляється, це звичайний вантаж — 15 цистерн фосфору, що йде транзитом із Казахстану в Європу. І що через Україну щороку проходять мільйони тонн небезпечних вантажів, у тому числі півмільйона тонн хімічних речовин. Виявляється, щоб убити людину, досить

однієї десятої грама жовтого фосфору. В цистерні 50 тонн. Якраз на 500 мільйонів осіб. 15 цистерн вистачить на 7 із половиною мільярдів, на все людство. Ось що возять Україною. Невідомо, в яких цистернах і з яким контролем на кордоні. І недотриманням відправниками обумовлених правил безпеки: запобіжний шар води в цистернах заледве сягав 30 см, тоді як небезпечний вантаж мав,

ФОСФОРНИЙ ЧАД

за нинішніх температур, заливатися водою товщиною в 60 см.

Проблема управління економікою. Це ж треба, щоб при численних паразитуючих структурах ліквідувати свого часу 5 міністерств і злити їх у міністерство-монстр: транспорту і зв’язку. І залізницю, величезне відомство, яке завжди було окремим, напіввійськовим міністерством. І міністерство зв’язку, що складається, по суті, з двох відомств — власне пошти й телекому (телефон, телеграф, Інтернет). І колишні міністерства шляхів та наземного транспорту, повітряного флоту, морського й річкового транспорту.

Чи ж випадково тоді лише за минулий рік, лише на залізниці виявлено 175 тисяч несправностей? Тут застаріли і потребують оновлення 68 відсотків рухомого складу, а фінансується це

оновлення “Укрзалізницею” й “урядом професіоналів” трохи більше як на третину.

Усе логічно. Бо наступна проблема — відповідальність влади. Коли найбільше міністерство України доручають людині, що втікла з крісла щойно обраного мера одного з найменших обласних центрів, то що це — політична плата за коаліцію? І маємо то аварію “Столичного експресу” на Київщині, то перекинута договори колесами товарняк на Дніпропетровщині, то ось цей фосфор.

Відповідальність влади в нинішній трактовці — це коли міністр з надзвичайних ситуацій Нестор Шуфрич (інша назва у нього — “міністр — надзвичайна ситуація”) з’являється на місці трагедії на четвертий день, а міністр охорони здоров’я — теж не серед перших... А віце-прем’єр Кузьмук заспокоює народ тим, що п’є воду з криниці й заїдає її огірком. І вважає, що люди вже забули, як його Міноборони збивало пасажирські літаки і вдарило ракетою по Броварах.

...Днями Рудковський, посилавчись на медичних світил, заспокоював нас тим, що один із продуктів фосфору — ортофосфору кислоту, виявляється, додають у “Кока-колу”. Що ж, “Кока-колу” українці вже осилили, радіацію теж. Здолаємо і фосфор з таким урядом?

ОЧИМА МОЛОДІ

Олена ТУНІК

Усі наполегливо спостерігають за передвиборною агітацією. Та нічого народ так не цінує, як ефективну роботу своєї влади. Тоді й піар не потрібен, голоси і без нього будуть. Хоч як би це цинічно звучало, але в наших політиків з’явилась унікальна можливість показати і довести, що вони щось усе-таки можуть.

На Львівщині сталася страшна трагедія, кожен українець, і не тільки українець, спостерігає за роботами, які проводяться на місці. Жителі зазнали величезних матеріальних втрат, особливо селяни. Вода, ґрунт, овочі, фрукти, зерно-ві, навіть паша для худоби — все отруєне. Тварин не дозволяється випускати на вулицю, не кажучи вже про людей. Мало того, що в Україні цей рік не надто врожайний, після виборів знову підвищаться ціни на все, то

ці люди залишилися без картоплі! Держава, звісно ж, має надати допомогу, компенсацію. Але всі ми реалісти. Коли таке було, що держава повністю компенсувала витрати? Ось це і є прекрасний момент політикам допомогти людям. Не віддавали б гроші на рекламу, а віддали б на лікарні, для закупівлі медикаментів у випадку спалаху якогось захворювання; для більш ретельного очищення середовища. А журналісти й самі помітять активну діяльність політика. Адже український політик, який перед виборами серед народу ефективно та інтенсивно розвиває свою діяльність — це ж нон-сенс!

Тому робіть висновки, панове політики. Чим ви займаєтесь, нам невідомо, а отже, нічим корисним. Чи не вважаєте ви, що 16 років уже вистачило для експериментів над терпимістю народу?..

VOX POPULI

Леонід Антонович, завідувач автогосподарства:

1) Звичайно, чув про аварію і вважаю, що на цьому хтось заробляє великі гроші, адже подібні вантажі просто так не переїжджають через Україну. Але якщо там замішані гроші, то ці поїзди потрібно супроводжувати на належному рівні. Нинішня ситуація ще раз доводить, що в Україні працюють непрофесійні кадри. Немає відповідальності. Таких небезпечних вантажів дуже багато проходить Україною, але хто про них знає? Прикро за державу, бо така непрофесійність у нас спостерігається навіть на рівні політиків і міністрів.

2) Абсолютно не убезпечує громадян. Аварії, катастрофи — це не завжди випадковість. Що казати про безпеку, коли йдеться про гроші...

3) Вжиті заходи — це погана маячня. По телебаченню показують перелякане обличчя Нестора Шуфрича — та що він може знати про те, як уникнути й ліквідувати наслідки аварії? Як він може керувати МНС, якщо у нього немає відповідальності? Політиків не можна допускати до влади. Потрібні професіонали. А те, що називають “вжитими заходами”, — це локшина на вуха простим людям.

Оксана, домогосподарка:

1) Чула про трагедію і наголошувала саме на цьому слові, адже то не просто аварія. Я впевнена: вона ще покаже свої цифри і масштаби, хоч чиновники і намагаються приховати її серйозність. Те, що сталося під Львовом, обговорюється на всіх каналах і

«ПРОСТОМУ ГРОМАДЯНИНУ ВАЖКО ОРІЄНТУВАТИСЯ В ЦІЙ СИТУАЦІЇ...»

Про трагедію, що сталася на Львівщині, знають усі. Засоби масової інформації не втомлюються висвітлювати переконливі виступи міністрів з місця події. Та все одно не зрозуміло: у нас відбувся другий Чорнобиль чи нове місце катастрофи може бути унікальним об’єктом для експертів чиновників? Чи можемо ми почуватися захищеними? Про це “Слово Просвіти” дізнавалася у людей на вулицях Києва.

1) Чи чули Ви про фосфору трагедію під Львовом? Що думаєте з цього приводу?

2) На жаль, катастрофи і нещасні випадки у нашій країні трапляються часто. Чи убезпечує влада нас від таких нещасних випадків і їхніх наслідків?

3) Яке Ваше ставлення до вжитих заходів та службових коментарів міністрів Рудковського й Шуфрича?

Олександр, бізнесмен:

1) Це трагедія національного масштабу. 15 цистерн зійшло з колій і загорілося. Я думаю, це диверсія, спрямована проти Рудковського. Дуже часто почали повідомляти про аварії на залізниці, й саме після того, як Рудковський став міністром транспорту. Хтось цим займаєть-

ся, інакше не було б так багато збігів. Та хоч як би там було насправді, а постраждали люди. І ще невідомо, які наслідки цієї аварії.

2) Так, як і в інших країнах, на відповідному рівні. Але трапляються і такі інциденти, як цей випадок, необхідні для того, щоб підвищити і покращити рівень безпеки. Люди мають бути захищеними — це одне з основних завдань влади.

3) На жаль, коментарів Рудковського взагалі не чув, а ось щодо Шуфрича, то він просто виконує свою роботу — робить усе, що у його си-

лах, розгрібає те, що має розгрібати. І, що найцікавіше, уперується зі своїми обов’язками, бо аналогів таких катастроф Україна не має. На мою думку, людям не обов’язково знати, звідки з’явився фосфор і чому не було належного контролю за його перевезенням. Це справа держави.

Олена, продавець-консультант:

1) Про трагедію чула, читала і постійно слідкую за розвитком подій по телебаченню. Це жахливо, але такі випадки трапляються у всьому світі (маю на увазі не тільки саме таку аварію), просто у нас погана організація того, як виходить з цієї ситуації. Я думаю, Україна просто не враховує досвіду, який є у світі, а ним необхідно користуватися. Звичайно, хочеться, щоб досвід був не на власній практиці. Але ми так довго шукаємо вихід із ситуації. А щодо цієї трагедії, то тут проста халатність.

2) У жодній країні ніхто не може повністю убезпечити громадян, адже завжди трапляються непередбачувані випадки. Щодо катастрофи на Львівщині, то це можна назвати одним словом — безконтрольність.

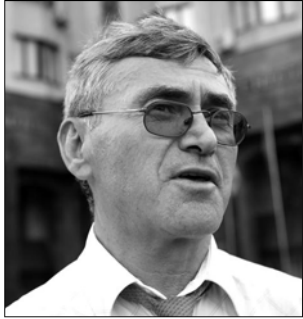
3) Я не дуже відстежую офіційні коментарі, тому що часто вони швидко змінюють сенс того, що сталося. Вранці чуєш одне, а ввечері зовсім інше. А де правда — не знає ніхто. Після цього простому громадянину дуже важко орієнтуватися в інформації. А

щодо заходів, то окрім приїзду Нестора Шуфрича на Львівщину, жодних кардинальних заходів не відбулося. Хотілося б, щоб він іще щось, окрім візиту, зробив для ліквідації наслідків аварії.

Сергій, державний службовець:

1) Про аварію знаю і вважаю: це сам Бог нагадав українцям, що вони єдині. Ось, наприклад, Луганська область запросила постраждалих дітей пройти безкоштовне лікування. А взагалі треба вертатися до соціалізму, де було набагато менше ризиків техногенного характеру.

2) Абсолютно не згоден із тим, що в Україні часто трапляються нещасні випадки та катастрофи. Просто раніше ця інформація була засекреченою, а тепер стала відкритою для загалу. Я вважаю, що пересічне населення не повинно знати про всі трагедії, бо паніка — це страшна річ. Є професіонали, і тільки вони повинні цим займатися. А щодо простих громадян, то

вважаю, що влада не може нас убезпечити. Усе поставлено на комерційні умови — прибуток за будь-яку ціну. І тут уже не йдеться про безпеку, гроші важать більше, ніж життя людей.

3) Я згоден з усіма коментарями, але вважаю, що міністерства мають очолювати виключно професіонали. А у згаданому випадку ні Шуфрич, ні Рудковський не є професіоналами у цій сфері. Політику і професійну діяльність не можна змішувати,

особливо коли йдеться про МНС. Хоч я й симпатизую Нестору Івановичу. Впевнений, він докладе зусиль, аби відвернути наслідки аварії.

Олександра і Віталій, студенти:

1) Ми співчуваємо всім, хто хоч якось постраждав від аварії. Це трагедія не випадкова, і те, що зараз навколо неї політичний ажіотаж замість дієвих заходів — показник. Багато чули про те, що це спланована трагедія, що

тут залучені бізнесмени з Ізраїля, але чомусь платити довелось Україні — і матеріально, і людським здоров’ям. Зараз політичні партії намагаються допомогти місцевим жителям, але користі мало, адже 2 пляшки води на добу і медикаменти навряд чи зарадять.

2) Влада не може стовідсотково захистити усіх. Але якщо трапляються такі трагедії, треба швидко реагувати. Немає досвіду — треба звернутися до досвіду інших країн. А влада тільки товчеться на місці й запевняє, що все добре і ніяких наслідків немає. Те, що сталося, викликає багато сумнівів, і ясно одне — нам не говорять усієї правди.

3) Ставлення негативне, оскільки складається враження, що міністри самі не знають що робити. А кому як не їм вирішувати цю нагальну проблему. Не хотілося б, щоб трагедія набрала страшних обертів, бо це не проблема окремого селища або району. Але треба вірити в краще, не втрачаючи пильності.

Спілкувалася
Марія СКРИННИК

Фото
Олександра ЛИТВИНЕНКА

Святослав МІЗЕРНЮК

Мешканці Буського району, відчуваючи нудоту і головний біль, почали звертатися у лікарні та медпункти. Під час пожежі утворилася отруйна хмара. У зону ураження (майже 90 кв. км), потрапило 14 населених пунктів Буського району, де проживає 11 тисяч осіб, а також окремі території Радохівського та Бродівського районів області. Пізніше кількість госпіталізованих збільшилася до 192-х, з них 59 дітей, яких поклали до дитячих клінічних лікарень — і обласної, і “Охматдит” та Львівської міської.

Віце-прем’єр Олександр Кузьмук, який очолив групу з ліквідації наслідків катастрофи, на місці подій обмовився, що ця катастрофа могла б стати “другим Чорнобилем”...

Справді, адже жовтий фосфор вражає кістки, кістковий мозок, спричиняє некроз тканин; смертельна його доза становить десятю долю грама, а цистерна вміщує 50 тонн! Ці хімікати годяться для виготовлення і мінеральних добрив, і фосфорних бомб.

Про наслідки отруєння фосфором для здоров’я людини в інтерв’ю для “Голосу Америки” розповів професор університету Джорджа Вашингтона Ті Джидотті: “Ця речовина отруйна для кожної клітини тіла... У багатьох випадках вона подібна до ціаніда. Фосфор у повітрі — найбільший ризик! Значного ураження зазнають мозок, нирки, серце. Люди відчуватимуть головний біль, нерегулярне серцебиття, нудоту. Лікування — чекати, поки жовтий фосфор вийде з організму... Хворому треба надавати медичну допомогу для підтримки організму. Є різні ступені отруєння жовтим фосфором. Деякі — летальні. Але це залежить від того, яку його кількість одержав організм... “Безпечно” норми жовтого фосфору в повітрі не існує. Його там не повинно бути взагалі! Що стосується ґрунту та води, то у цих випадках дія жовтого фосфору може бути не такою катастрофічною...”

На думку професора, через деякий час — кілька днів або тижнів — хімічний стан води та повітря в ураженій зоні повернеться до норми.

Проте наша влада та екологічні служби не дають чіткої відповіді на запитання щодо можливої загрози навколишньому природному середовищу та впливу випаровувань фосфору на людей. Хоча начальник військово-медичного клінічного центру Західного регіону полковник Сергій Петрук заявив львівським журналістам, що селяни Буського району можуть отруїтися не тільки отруйним повітрям, а й фруктами та овочами зі своїх садів і городів, а також водою з колодязів... Поки влада міркує, що робити, мешканці прилеглих до місця аварії сіл самостійно виїжджають в інші райони або до родичів. Тікати до кращих часів — для них єдиний вихід. Адже населення перебувало в інформаційному вакуумі: жодної достовірної інформації, як правильно поводитися, що можна їсти з городини, а що ні, мешканці сіл не мали.

Згодом на місце аварії прибули спецпідрозділи хімічних військ. Вони робитимуть дезактивацію забрудненої території.

В управлінні МНС у Львівській області журналістів запевнили, що поки ні львів’янам, ні тим паче киянам та мешканцям інших міст, до яких відстань 100 і більше км від місця катастрофи, нічого не загрожує. Хоча і додали, якщо пожежу не вдасться швидко ліквідувати, можливі серйозніші наслідки... А поки що причини та наслідки аварії залишаються невідомими. Залізничники переконані, що колія, де трапилася аварія, у доброму стані та дозволяла пропускати пасажирські

КОЛИ СОВІСТЬ ПІД УКІС...

Після війн чи катастроф люди вірять, що вони, навчені гірким досвідом, удруге на ті самі граблі не наступлять. Але... У поне-ділок 16 липня о 16.55 у Буському районі Львівщини на пере-го-ні Красне-Ожидів товарняк пішов під укіс: перекинулося 15 цистерн із жовтим фосфором, які прямували з Казахстану до Польщі. Пошкоджено майже 130 м залізничної колії... Через витік фосфору з цистерни сталося самозаймання шістьох вагонів. Пізно увечері пожежу вдалося локалізувати. Продуктами горіння отруїлося 16 осіб, з яких 13 у стані важкого та середнього ступеня важкості госпіталізовано до військового медичного клінічного центру Західного оперативного командування у Львові. Семеро госпіталізованих — працівники МНС, двоє — з Держав-тоінспекції, четверо — місцеві жителі.

поїзди зі швидкістю 120 км/год, вантажні — 90 км/год, а потяг, що зазнав катастрофи, їхав зі швидкістю 57 км/год. Тимчасом, через події на Львівщині Мінтранс обмежив перевезення небезпечних транзитних вантажів Україною. Це доручення міністра Миколи Рудковського. Йому складно відповісти, що сталося. “Мені здається, — каже міністр, — що причина у технічному стані цистерн, у яких перевозили фосфор. У нас є додаткова інформація, яка перевіряється, і лише після цього можна оприлюднити причини, а питання про відповідальність посадовців можна розглядати лише після завершення технічної експертизи і слідства”.

Зате радник голови правління “Казфосфат” Айсулу Оразова повідомила УНІАН, що фосфор, який перевозив потяг, було передано у технічно справних цистернах.

Львівська обласна прокуратура розглядає чотири версії техногенної аварії. На прес-конференції прокурор Львівської області Анатолій Пришко повідомив, що катастрофа могла статися внаслідок неправильних дій працівників локомотивної бригади, порушення правил безпеки при перевезенні небезпечного вантажу та неналежного стану колій. Не виключено, що аварію могли спричинити сторонні особи. Кожна версія перевіряється. Вже допитано працівників залізниці та експедитора з Казахстану, який супроводжував вантаж, вилучено документи, що стосуються стану колії, перевезення ванта-

жу, технічного стану рухомого складу... Хоча працівникам прокуратури довелося тимчасово припинити огляд місця події, оскільки “на сьогодні існує загроза для життя та здоров’я людей, в тому числі працівників, які можуть проводити огляд місця події, та експертів”.

Служба безпеки України за місяць до львівської аварії попереджала Мінтранс про можливі катастрофи. Представники силових відомств провели розслідування: згідно з текстом аналітичної записки, основні фонди залізничного транспорту зношені на 56 %; рухомий склад — на 68 %; а оновлення й модернізація галузі фінансуються на 30—40 % від необхідного. За 2006 рік на транспортних об’єктах виявлено понад 175 тис. недоліків і несправностей: неякісний ремонт поїздів і погане утримання шляхів... СБУ вважає, що саме ці чинники є основними причинами аварій, які почастішали на залізниці. Проте ні Мінтранс, ні “Укрзалізниця” не відреагували на зауваження.

Моніторинговий інформаційний центр Європейської комісії запропонував Україні допомогти провести експертизи, щоб з’ясувати середньо- та довгострокові наслідки для навколишнього природного середовища після аварії. Про це УНІАН повідомила представник Єврокомісії Барбара Хелфферіх. Вона зазначила, що ЄС готовий надати Україні й іншу допомогу: літаки, польові шпиталі, засоби пожежогасіння, якщо буде відповідний запит від України. Поки що такого

запиту немає, тож ми вважаємо, що ситуація під контролем української влади. Представник Єврокомісії зауважив, що головною проблемою сьогодні є фосфорна хмара: “Хмари не поважають кордонів. І вони можуть потрапити в Польщу чи Румунію...”

Оговтавшись після перших днів техногенної катастрофи, українські урядовці почали розуміти, що аварія не на користь іміджу нинішньої влади, особливо напередодні дострокових виборів. Тож можна припустити, що вказівки всіляко применшити наслідки аварії — надало... Бо лікарі, як за командою, почали запевняти, що люди, які отруїлися фосфором, насправді отруїлися невідомими газами і нині вже здорові...

А поки що Прем’єр-міністр В. Янукович доручив віце-прем’єру М. Азарову терміново забезпечити виплату передбачених законодавством компенсацій постраждалим від аварії у Львівській області. Очікують, що значну суму виділять і на оздоровлення дітей. Під час засідання уряду прем’єр наголосив, що вже розпочато переведення коштів із резервного фонду...

І віце-прем’єр-міністр України О. Кузьмук, випивши перед телекамерами води з криниці та з’ївши огірок з місцевого городу, вирішив відрепортуватися: “...наслідки аварії на Львівській залізниці практично локалізовані, небезпеки для здоров’я людей, а також загрози оздоблення немає... Людям дозволяється купатися у водоймах і пити воду з криниць. Жодних підстав говорити про те, що на Львівщині у потерпілих районах склалася надзвичайна ситуація, яка становить загрозу життю людей, немає”, — процитував слова О. Кузьмука начальник прес-центру Головного управління МНС у Львівській області Павло Василенко.

Висновки, звичайно, може зробити кожен! Але, на жаль, і через два десятиліття, як і під час Чорнобиля, позиція чиновників у екстремальних ситуаціях не зазнала докорінних змін. Вони ладні будь-що

вислужитися перед своїм керівництвом, навіть якщо на карб поставлено життя і здоров’я ближнього...

Та хоч би що там казали посадовці, а навколишньому природному середовищу і жителям Львівської області, державі завдано чималих моральних і матеріальних збитків. Попередня інформація про аварію дозволяє говорити, як стверджує високопоставлене джерело в МНС, що тільки на ліквідацію її наслідків необхідно витратити майже 100 мільйонів гривень. Усю суму платитиме держава. Адже страхове відшкодування у цьому випадку не перевищить двох мільйонів гривень.

Отож Президент України змушений втрутитися, бо переконаний, що першочерговим завданням уряду щодо ліквідації наслідків техногенної аварії у Львівській області є гарантування безпечного життя людей та запобігання екологічній загрозі. Про це Віктор Ющенко заявив під час робочої наради з керівництвом свого Секретаріату та на виїзному засіданні РНБО у Криму, де розглядалося питання про ліквідацію наслідків аварії на Львівщині. За словами Глави держави, уряд має забезпечити людей, які проживають на ураженій території, усім необхідним для безпечного життя, зокрема, питною водою, продуктами харчування та медикаментами. “Саме реальна турбота про людей має бути критерієм ефективних дій. У мене виникають сумніви щодо відповідності займає посадам урядовців, які підмінюють реальні дії розмовами про чисті від фосфору криниці”, — підкреслив Президент. Він вважає неприпустимими спроби уряду приховати реальні наслідки аварії. “Практика радянської влади, коли принципом вирішення проблеми були заспокойливі чиновницькі звіти замість професійних дій, та замовчування — замість чесного інформування, не може бути нормою життя в Україні”, — акцентував Віктор Ющенко

Фото з сайту МНС

ПЕРЕМОЖНА ПАМ'ЯТЬ

Відбувся фестиваль на відзначення 348-ої річниці Конотопської битви

14—15 липня в селі Шаповалівка Конотопського району відбувся II Всеукраїнський культурно-мистецький фестиваль “Козацький Родослав”, співзасновником і співорганізатором якого є Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Т. Шевченка. Козацьке свято на честь переможної Конотопської битви 1659 року відбувається шостий рік поспіль. Минулого року дійство отримало всеукраїнський статус, а цього — вперше в організації й проведенні фестивалю фінансово допомогла Сумська обласна державна адміністрація.

**Тарас КОВАЛЬСЬКИЙ,
Євген БУКЕТ**
Фото Євгена БУКЕТА

У рамках фестивалю в Конотопі проходила науково-теоретична конференція “Конотопська битва: погляд через століття”, участь у якій від “Просвіти” брав Сергій Коваленко, співавтор виданої у ВЦ “Просвіта” 2003 року книжки “Опис козацької України 1649 року”. В усіх селах району в цей день пройшли культурно-мистецькі програми “Храм козацького родоvodu” за участю творчих колективів району та гостей фестивалю. Їхня географія щороку розширюється. Так, цього року на Конотопщину приїхали колективи з Дніпропетровської, Полтавської, Одеської, Харківської, Чернігівської, Київської областей. До участі долучилися також представники Інституту козацтва МАУП.

Недільного ранку до Шаповалівки неперервною колоною їхали люди: автобусами, автомобілями, велосипедами. За підрахунками правоохоронців, на центральній площі села цього дня зібралося щонайменше 13 тисяч учасників дійства. Усі вони гуртувалися навколо трьох основних осередків свята. Відкрив фестиваль голова Конотопської райдержадміністрації Василь Калита. З вітальним словом до учасників і гостей звернувся також заступник голови Сумської облдержадміністрації Зиновій Гузар. Він зачитав вітання від Президента України. На великій концертній сцені майже сім годин поспіль тривав концерт козацької пісні, поруч народні умільці з сіл Конотопщини демонстрували свою майстерність у різьбленні, іконописі, бісероплетінні, вишивці, писанкарстві, ткацтві тощо. Вздодж майдану розмістилося 16 “козацьких курнів”. У них селяни демонстрували місцеві предмети побуту,

кухню, знайомили з пісенною спадщиною і традиціями населеного пункту. Крім того, свої стилізовані курені встановили представники Козацького товариства Конотопщини і Міжнародної асоціації “Козацтво”.

“Молися, сину, за Вкраїну” — таку символічну назву мав молебень за загиблих синів України, який відбувся біля каплиці в центрі Шаповалівки. Потім центральною вулицею пройшли урочистою ходою козацькі загони і творчі колективи — учасники свята. Також у місцевому Будинку культури відкрили музейну кімнату Конотопської битви. А далі було народне гуляння...

На завершення концертної програми Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Т. Шевченка подарувало мешканцям Сумщини справжній зірковий сюрприз. На сцені під гучні оплески публіки виступили солісти Національної опери України тріо тенорів “Солов’ї України” у складі О. Аніщенка, О. Філіпенка, Ю. Абрамчука, заслужені артисти України Леся Горова і Олег Марцинківський. Наостанок завідувачка організаційного відділу товариства “Просвіта” Тетяна Федієнко побажала фестивалю в Шаповалівці стати вже в наступному році Міжнародним.

Про перспективу фестивалю кореспондентам “Слова Просвіти” розповів заступник голови Сумської обласної державної адміністрації Зиновій Гузар. 17 липня 2007 року голова Сумської ОДА підписав розпорядження про створення оргкомітету з відзначення 350-річчя Конотопської битви на державному рівні під патронатом Президента України. Відповідний Указ Президента “повинен бути вже цього року”, сподівається Зиновій Тадейович. А вже через два роки у Шаповалівці планується відкриття великого меморіального комплексу.

Шаповалівці збираються на свято козацтва

Народна майстриня Оксана Тарасенко знайомить зі своїм ремеслом

Духанівський курінь “Криниченька”

ВПРАВНО ПРО «НЕПРАВИЛЬНО»

Микола ЦИВІРКО

Досить погортати українську пресу або прислухатися до мови телебачення, не кажучи вже про те, як говорять у крамниці, на ринку, в метро тощо — й відпадуть останні сумніви щодо доцільності й доречності праці Марії Волошак “Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання” (К., 2007). Видання третє, доповнене.

Та попри “аромат” друкарської фарби, який ще б’є в носа, знаю достеменно: не мине й кількох тижнів, і вкриються сторінки довідника своєрідними “автографами” пані Марії — поправками, доповненнями, уточненнями, вписаними олівцем новими статтями (адже йдеться про словник). Тобто авторка дотримується принципу: межі для вдосконалення немає. А відтак грядуть і четверте, і п’яте, і шосте видання. І не треба бути ясновидцем, аби передбачити: розгребуть читачі “Неправильно-правильно” дуже швидко. І не тільки у Львові й Тернополі, а й у Донецьку і Полтаві.

Марія Волошак розмістила статті у довіднику в алфавітному порядку, поділивши глосарій на кілька розділів — за частинами мови. Але лексеми подано не самими по собі, а в контексті певних фразеологізмів, у яких вони є ключовими словами. І це не висмоктані з пальця конструкції, а найхарактерніші “перли” із сучасних газет і журналів України. Це й найуживаніші русизми, і помилково вжиті пароніми, що стали штампами, і звичайні граматичні огріхи, які завдяки інтернетові набувають поширення дуже швидко...

Чухає потилицю новий українець: “А яка, в біса, різниця: *окунув* руку в острік чи *занурив*?” “Окунув” раз, “окунув” вдруге, аж поки таки обікся — потрапив у халепу й збагнув, що бовдуром у добірному товаристві бути не дуже приємно. А тут приятель радить: купи синю книжечку — то хоч цінники на своїй розкладці грамотно написати спроможешся державною мовою...

Наклад довідника, зважаючи на величезний попит, вельми скромний — 10 000 примірників. Засноване авторкою видавництво “Марія Волошак” планує додрук, але тільки тоді, коли з’являться кошти від реалізації вже виготовленого накладу. Чекає, як впливає з викладеного вище, начебто недовго, а все ж... Чи не принизливою є сама постановка питання? Кому потрібен додатковий наклад книжки, яка має бути настільною в кожного, хто, так чи інакше, має справу з мовою, живим мовленням? Марії Волошак чи українській державі? Вітаючи авторку з новим надзвичайно корисним виданням, адресуємо це нериторичне запитання тим службам і відомствам, які цілком могли б збільшити згадуваний наклад “Неправильно-правильно” щонайменше на два нулі.

БУДЯТЬ ВІД ПРОВІНЦІЙНОГО СНУ

Олег ОЛЕКСЮК,
м. Херсон

На III звітно-виборній конференції Херсонського обласного осередку Всеукраїнської молодіжної громадської організації “Молода Просвіта”, яка відбулася у червні, обрано нового голову. Ним стала студентка Інституту філології та журналістики Ірина Кузьо.

Перед цим делегати уважно вислухали звіт попереднього голови Надії Яценко, яка ознайомила присутніх зі здобутками та проблемами організації. Відзначено було, зокрема, певне зростання лав осередку — на 30 осіб, цілу низку заходів — науково-практичних конференцій, “круглих столів”, презентацій тощо, які не пройшли повз увагу громадськості краю. Досить активно херсонські молоді провінціали долучилися до мас-медійної та видавничої справи. Як наслідок зголоднілий за всім українським провінційний читач ознайомився з низкою цікавих спецвипусків газети “Молодь Херсонщини”, альманахів. Значний резонанс мала започаткована акція “Встало Слово”. Доповідка відзначила також успішну роботу Цюрупинської, Білозерської та Голопристанської районних організацій “Молоді Просвіти”.

Зліва направо: Володимир Шевцов (м. Ромни), Тетяна Федієнко, Василь Калита, Ольга Гуторка — директор фестивалю, Зиновій Гузар

Заслужена артистка України Леся Горова серед шанувальників

Петро АНТОНЕНКО
Фото Володимира БЕРЕЖКА

14 липня 1995 року під час прогулянки в Ботанічному саду раптово помер предстоятель Української Православної Церкви Київського патріархату Патріарх Володимир. Через 4 дні, 18 липня, сталося те, що пізніше назвали “кривавим вівторком”: міліція жорстоко побила людей, які зібралися на Софійському майдані на похорон Патріарха. Віруючі й священнослужителі хотіли, за церковними канонами, поховати Патріарха в нашій головній святині — Софійському соборі. Влада кинула на людей озвірілу міліцію. Так “кривавим вівторком” було відзначено першу річницю режиму Кучми. Чи думав хтось тоді, що цей режим розтягнеться на десятиліття? Як і про те, що могила Патріарха, похапцем похованого під удари міліцейських кийків просто на Софійському майдані, так і залишатиметься там і через 12 років. Навіть без елементарної огорожі, які є довкола могил на будь-якому сільському кладовищі. У смороді іномарок, поруч із паркінгом. На поталу алкоголікам, які вмощуються зі своїми пляшками просто на останки Патріарха, християнина, людини.

14 і 18 липня тут, посеред спекотного міського гамору, пройшли дві убогі церемонії, про які боляче, але потрібно сказати. Відзначали роковини смерті Патріарха і роковини “кривавого вівторка”. Якби те багатотисячне море 18 липня 1995 р. могло заглянути на цей майдан на 12 років уперед, люди, мабуть, вжахнулися б не менше, ніж від побоїща. Жменька людей біля осиротілої могили. З десятків національно-демократичних організацій були представлені, й то символічно, лише кількома людьми, ОУН, КУН, УНП, Товариство політв’язнів і репресованих, “Просвіта”, Братство Андрія Первозванного, Спілка офіцерів. У пер-

ПАТРІАРХ ЗА СТІНОЮ

ший день панахиди з двома священиками відправив настоятель невеликої парафії Серафима Саровського, капелан ОУН-УПА отець Сергій Ткачук. 18 липня служив по покійному і всіх жертвах тоталітарного режиму син Патріарха Володимира о. Тарас. Усе! Більше якихось слідів українських православних конфесій, насамперед тієї, яку очолював Патріарх, помічено не було. Пом’янути покійного Патріарха своєї ж церкви не зволив жоден із єпископів, яких у наших конфесіях — десятки і десятки. Це що — продовження незатишаючої всі ці роки теми про дуже непрості останні роки Патріарха, обставини останнього періоду його життя й самої смерті?

У перший день, на роковини смерті, на панахиді не було жодного загальнонаціонального телеканалу. Голова Братства Андрія

Первозванного звернувся із запрошенням до одного дуже чесно й демократичного, як він себе позиціонує, каналу. У відповідь почув: “А скільки там буде людей?” Людей було мало як для телесенсацій. Але невже справа в кількості народу, а не в значимості події і людини, яку вшановують? За телевізійною логікою “кількості” телекамери слід направляти на київські базари і пляжі. Або на шоу всесвітнього гомосексуаліста, яке додумалися провести на МАЙДАНІ, тому самому, який після Помаранчевої революції варто писати не просто з великої літери, а великими літерами. Головному МАЙДАНІ держави. Втім, чому дивуватися, коли наша так звана “еліта” заспішила засвітитися на цьому гомотлі, ще й приплативши за це по тисячі доларів. Не пожертвувавши копійки ні на

Тарасову, ні на будь-яку іншу церкву. Ось куди треба бігти нашим телекамерам.

Невідомо чому, але 18 липня, на другу акцію, кілька телеканалів з’явилися. Щоб дати куценькі сюжети.

Очевидно, тоді варто нагадати не лише про “чорний вівторок”, а й про цю видатну людину — Патріарха Володимира. Василь Романюк (у миру) народився на Галичині 1925 року. Боець ОУН-УПА, дисидент-правозахисник, блискуче ерудований випускник духовної академії, богослов, публіцист. Два тюремні ув’язнення від комунорежиму: 10 років — за діяльність в ОУН-УПА, ще 9 років, уже в 70-ті, за правозахисну діяльність, зокрема участь у знаменитій Українській Гельсінкській Спілці. Золота медаль ООН за видатні заслуги у громадській, правозахисній діяльності.

Панахида на могилі

Виступає Герой України Євген Пронюк

● УКРАЇНОФОБІЯ

Микола ЦИВІРКО

Якщо у неділю ввечері ввімкнути телеканал “Україна”, а саме: “Футбольний вік-енд”, і поцікавитись не тільки результатами чергового туру першості України, а й думками деяких донецьких журналістів, то легко переконатися: передвиборна пропаганда почалася. І не треба заколисувати себе тим, що Партія регіонів довго не може визначитись із верхівкою свого списку. Головне інше. Виконроби проросійського крила нашої політики взялися за звичну справу — розбавляли білу, сіру і чорну фарби і залежно від конкретних обставин видають на-гора із шахтарською прямоотою ту чи іншу ідеологічну промудрість, покинувши формувати в Україні певні настрої й орієнтири.

Докази? Будь ласка. Випуск “вік-енда” 22 липня було присвячено двом подіям — скандалові навколо демаршу Францеліно Матузалема, який утік із донецького “Шахтаря” і знайшов притулок в іспанській “Сарагосі”, і новому придбанню того ж таки “Шахтаря” — вже аж ніяк не юній італійській “зірці” Крістіано Лукареллі.

Оцініть лишень, якого рівня публіцистичного узагальнення досяг журналіст, аналізуючи причини загалом звичайної, не сказати б, банальної події. Матузалем скористався лазівкою, вигаданою чиновниками ФІФА для молодих футболістів (до 25 років), і перервав контракт із “Шахтарем”, можливо, побивши глеки з нордовистим головним тренером гірників, а можливо, втомившись від не вельми

ЛУКАРЕЛЛІ НЕ ХОЧЕ ОБРАЖАТИ НАШУ КРАЇНУ. ТОМУ ШТУДІЮЄ... РОСІЙСЬКУ!

вишуканої у плані культури й виховання донбасівської публіки. Ось і все. Але, висловивши надію, що керівництво донецького клубу “розбереться” з бразильським легіонером, ведучий програми запропонував нам свою, куди “глобальнішу” версію негарного вчинку перспективного футболіста. Вияляється, не тільки Матузалем, а й грузин Каха Каладзе, і серб Горан Гавранчич, і нігерієць Джуліус Агахова, і багато-багато інших іноземців спали й уві сні бачили, щоб назавжди залишити осоружну, негостинну, відсталу в усіх відношеннях... Україну. Тож думай, обивателю-вболівальнику, ворущи мізками і не помились, кидаючи до урни бюлетеня, якщо не хочеш, щоб матузалема тікали з України.

Перехід на “позитив” — презентацію Крістіано Лукареллі в Донецьку — було здійснено не менш віртуозно. Апофеозом на його прес-конференції, що викликав серед журналістів бурю овацій, стала заява про бажання спуститися до шахти і поспілкуватися з людьми мужньої професії. Але як поспілкуватися? Мови Данте і Петрарки вуглекопи у школі не вивчали. І тут Крістіано робить ще одну заяву, яка спричиняє не тільки бурхливі оплески донецьких репортерів, а й гідний подиву коментар телеведучого “вік-енду”. Італійський голеодор негайно сідає

за вивчення російської мови. Мабуть, тренування відсуне вбік, аби досконало опанувати великий і могутній. Але це ще не все. Журналіст вимовляє фразу, яка сама по собі нічого особливого не являє, але, зважаючи на те, що Донецьк — це територія України і що державною мовою 10 стаття Конституції цієї самої України визначає мову українську, то вона призводить кого до відвисання щелепи, кого до хапання за серце, а кого до стискування кулаків: “Это чтобы не оскорблять чувства людей, живущих в СТРАНЕ, куда он прибыл для работы”.

Якщо цю ідею, а головне, її мотиви озвучив сам Лукареллі, то не можу не довести до його відома, що громадян України він образив цинічно і жорстоко, а своїм завзяттям в освоєнні російської мови догодував громадянам зовсім іншої держави і, можливо, її “п’ятій колоні” в Україні, яку регіонали завжди підтримують і до виборів, і після них.

Якби ж то і в Росії до української мови й українців ставилися з таким-от трепетним благоговінням! Однак автори одного з нескінченних московських телесеріалів — “Адвокат” — щиро вважають, що українською мовою, навіть її азами, не обов’язково володіти акторові, який за сценарієм виконує роль етнічного українця і з

якихось міркувань цю свою мовно-етнічну належність хоче підкреслити. Адвокат Зорін в одній із серій має зустріч і розмову в барі-кафе чи то з офіціанткою, чи то з власницею — це не суттєво. Як хотів наголосити автор серіалу (але, на жаль, зробив це вкрай невдало!), вона — уродженка України. Можна лише уявити, як важко було цій жінці (з усього видно, питомій росіяниці) вичавлювати з себе жакливо спотворені, транскрибовані на рязанський копил українізми. Вона не робила, а “рабіла”, бачила такого-то не о такій-то годині, а “гадіне” і все у цьому ж дусі. Режисер показав не українку, яку доля закинула до “білокам’яної”, а москвичку, яка (чому — не зрозуміло) удає з себе “халхушку”.

Тут варто звернути увагу на одну суто філологічну проблему. Щоб передати мовними засобами етнічне походження людини, треба підкреслювати не стільки лексичні особливості її мови, скільки фонетичні, інтонаційні. Якщо хтось говорить: “демонстрація”, “інавгурація”, “форум” і “кворум”, то це ще не означає, що перед нами житель стародавнього Риму. Українське коріння Михайла Горбачова ні в кого не викликає сумніву не через те, що він вживає в мові українізми (певне, будь-який росіянин у побуті вимовляє слово “бублик” чи “вареник”), а завдяки його “г” в

Смерть завадила отримати цю нагороду.

Ось хто покоїться під стінами Софії, посеред міського тирловища. По сьогодні, на сором Україні, не вирішено головне питання — достойне поховання Патріарха. Цього безуспішно добивається створений ще 1996 року Громадський Комітет представників духовенства й мирян з ушанування пам’яті Патріарха Володимира (Романюка). Ця організація, яку очолює голова Спілки політв’язнів і репресованих Євген Пронюк, марно б’ється об мур дикунства і україножерства, товщий, мабуть, Софійських стін.

По сьогодні так і залишається чорною сторінкою “чорний вівторок”, досі не розслідувано обставин злочину і не покарано винних.

Такі люди, як Патріарх Володимир, завжди були ворогами народу — того, що у владних кріслах. Очевидно, є ними й після впокоєння у земному житті. Правда, кажуть, кожна влада варта свого народу.

російських словах, де мало б бути “г”, та деяким іншим суто фонетичним нюансам.

Але навіщо все це творцям “Адвоката”? Для них вихідець з України — це малокультурний прибулець, небажаний конкурент на ринку робочої сили. Звісно, й мова його груба, неприваблива. Хіба з огляду на це спаде на думку Крістіано Лукареллі вивчити її, а не великий і могутній? Від контрастного протиставлення двох мов — російської й української — діячі російського мистецтва не можуть утриматися навіть тоді, коли їхній персонаж — українець — цілком позитивний. Згадайте Ваню Пасюка у фільмі “Місце зустрічі змінити не можна”. Такий собі прослакуватий салоїд на тлі духовно багатих і достатньо ерудованих Жеглова і Шарапова. Згадайте, про всяк випадок, і те, як під час судового процесу серійний убивця і маніяк Чикатило почав вимагати перекладача, заявивши, що він член Народного руху України. Ось, мовляв, хто вашою неблагодатною мовою користується, а ви ще хочете зробити її мовою богослужіння у православних церквах.

Приклади з телебачення — українського й сусіднього — можна, звичайно ж, множити і множити. І повірте, їх досить, аби вималювалася чітка тенденція, а точніше, генеральна лінія певних політичних сил, яким Україна, її народ, її мова і культура — мов кістка в горлі. І важко вже визначити: чи українофобство вони використовують для того, щоб завоювати голоси доморощених шарікових на нових парламентських виборах, чи навпаки, передвиборну гонитву намагаються використати для розкриття ненависної їм України?

“Глибше коріння в минулому —
більша можливість зберегтися”.

Станіслав БУШАК

Як багато важить яскрава людська особистість і як багато може зробити вона, вкотре пересвідчується на прикладі **Прокопа Колісника** — художника, педагога, письменника, активного громадського діяча.

Він з'явився на світ улітку 1957 року в мальовничому, але нічим не примітному подільському селі Поташня (в Бершадському районі на Вінниччині).

Хотів стати митцем — і став ним. Це було непросто. Рано пішов із життя батько-фронтовик, вилетіли з родинного гнізда дві старші сестри, в рідній хаті залишилася лише мати — Берегиня роду.

Після місцевої восьмирічки (вступав, звичайно, без будь-якої підтримки) Прокіп закінчив спочатку Одеське державне художнє училище імені М. Грекова (навчався з 1972 до 1976 року), а потім — після армії — столичний Київський державний художній інститут (нині — Національна Академія образотворчого мистецтва та архітектури). Його дипломна робота — живописне полотно “Дума про волю” (1987) отримала “Золоту медаль” Академії (найближчі вчителі та керівники — професори В. І. Забашта й О. М. Лопухов) і досі прикрашає приміщення Академії мистецтва як один зі зразкових дипломних творів.

Неординарно склалося й особисте життя. Під час служби в Словаччині (у лавах тоді ще Радянської Армії) закохався в прекрасну дівчину — Власту, з якою і вирішив поєднати свою долю. Вибір (як це завжди притаманне Прокопу) виявився вдалим: міцна сім'я стала надійним тилом його буремній натурі та творчості, а двоє чарівних дітей — син і донька — помічниками та одинокими.

Через обставини переселився до Словаччини і закріпився там, ставши вільним художником. У 1995 р. закінчив літню Академію мистецтв у м. Зальцбург (Австрія), брав участь у багатьох мистецьких і наукових заходах (пленерах, симпозіумах, конференціях, творчих проектах) у Словаччині, Чехії, Австрії, Україні.

З 1999 р. почав викладати малюнок та живопис на Кафедрі образотворчого виховання й мистецтва факультету гуманітарних і природничих наук Пряшівського університету. Живе і працює в Пряшеві — відомому в усій Словаччині центрі української культури й мистецтва.

Окрім живопису та графіки, займається літературною творчіс-

тю — пише прозу, поезії, есе, виступає в пресі як публіцист. Є автором двох книжок есеїв — “Чисниця” (2001) та “Від першої особи самоти” (2002), виданих у Словаччині (ілюстрації та художнє оформлення автора).

Багато й плідно працюючи, від 1976 р. бере участь у колективних національних і міжнародних виставках. Персональні виставки митця проходили в Києві (Національний художній музей, 1995 р.), Львові (Національний художній музей, 1996 р.), Чернівцях (Галерея обласного осередку Національної спілки художників України, 1988 р.), Братиславі (Галерея “Арпекс”, Словаччина, 1992 р.), Пряшеві (Пряшівський університет, Словаччина, 2003 та 2005 рр.), Свиднику (Національний музей української культу-

ри, Словаччина, 1991 та 2007 рр.) та інших мистецьких центрах. Нині Прокіп Колісник — член Національної спілки художників України, Асоціації письменників України, Унії словацьких художників та Спілки українських письменників Словаччини.

Але душа завжди тяглася до рідного краю, до тих порослих споришем стежок, які топтав давним-давно “малими босими ногами”.

Тому зусиллями Прокопа 2004-го року в рідному селі було реалізовано творчий проект “Поташня”, в рамках якого під егідою Міністерства культури і туризму тут засновано “Музей культури села” та “Галерею Прокопа Колісника”.

Для цих культурно-мистецьких установ відреставровано приміщення старого кам'яного поміщицького будинку в центрі села, поблизу місцевої школи. До речі, Прокіп розробив і герб Поташні, який затвердили місцеві органи влади та державна Геральдична комісія. Герб увічнює пам'ятний меморіальний знак при в'їзді до села та фасад сільського музею. На ньому у вигляді колоподібного вінка зображено корову, на якому виліплено пшеничне колосся й дубове листя — символи гостинності й водночас незламної мужності односельців, хліборобів і воїнів з діда-прадіда, руками та зусиллями яких квітне століттями цей чарівний куточок старовинної подільської землі. Під коровою розташовано розписний глек — символ старовинних культурно-реміс-

ничих традицій краю, адже територія Поділля була одним з епіцентрів давньої Трипільської землеробської культури, знаменитої своїми високомистецькими гончарними виробами. Окрім того, саме слово “поташня” означає “попіл у глечик”, що надає цьому символу й містичного значення (“із праху ти створений і в прах повернешся”).

Окрім того, Прокіп написав “Гімн Поташні”, в якому є такі проникливі рядки:

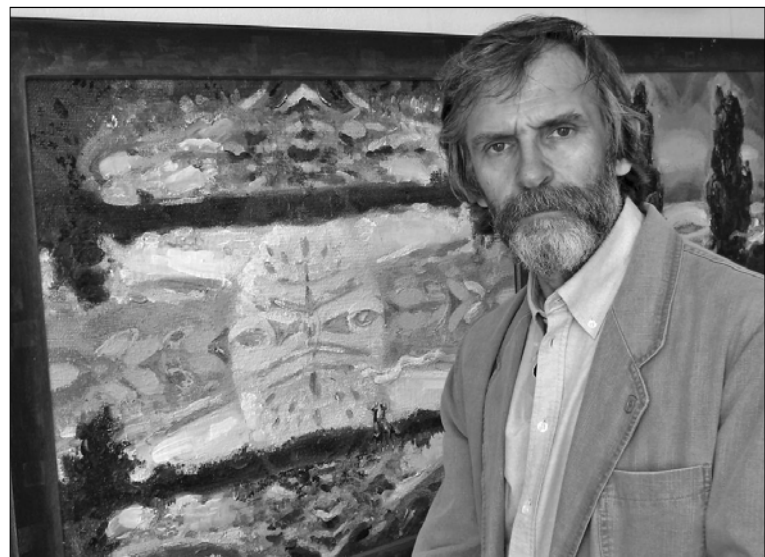
*Поташня — це гніздо моєї долі,
Я — чисниця на рушнику її.
Поташня — це чарунка волі,
Я — хрестик на її полотні.*

Ініціативу знаменитого земляка підтримала місцева інтелігенція, представники влади, мешканці Поташні, які допомагали засновникам формувати експозицію музею, пе-

редаючи до нього старовинні ікони, вишиті рушники, зразки кераміки, документи та фотографії. По суті, це музей образотворчої культури, широкопрофільний, наближений до краєзнавчого: тут органічно сусідять етнографічні, історичні та мистецькі експонати. Окремою складовою музею є “Галерея Прокопа Колісника”, куди художник подарував кілька десятків своїх першокласних творів, пов'язаних із його дитинством, із мешканцями Поташні, з засадничими духовними та світоглядними принципами митця.

Можна лише позаздрити відвідувачам музею, які мають можливість бачити полотна свого знаменитого земляка. Живопис Прокопа не залишає байдужими не лише односельців, а й рафінованих шанувальників живопису, які приїждять сюди звідусіль. Висока живописна культура, глибина образів, символіко-метафоричне мислення митця, що бере початок від національної історії та міфології, й водночас — сміливе експериментування з формою та націленість у майбутнє — ось риси, які вирізняють неповторний індивідуальний мистецький почерк майстра.

Він однаково успішно працює в різних жанрах, створюючи високохудожні пейзажі, натюрморти, портрети, реалістичні, історичні та символічні картини. Ці твори об'єднують могутній живописний темперамент художника, із характерним видовженням імпульсивним маз-

ПОТАШНЯНСЬКІ ПЛЕНЕРИ

ком, напруженим поєднанням кольорів, якимось органічно-містичним настроєм його світобачення.

І це не випадково, адже Прокіп є першокласним іконописцем, автором багатьох освячених ікон, перед якими моляться віруючі в багатьох кутках нашої планети. Зокрема в його рідній Поташні в місцевому старовинному Свято-Димитрівському храмі, який дивом оминула чорна рука більшовицького богоборства, є ікона на честь Святого Димитрія Солунського.

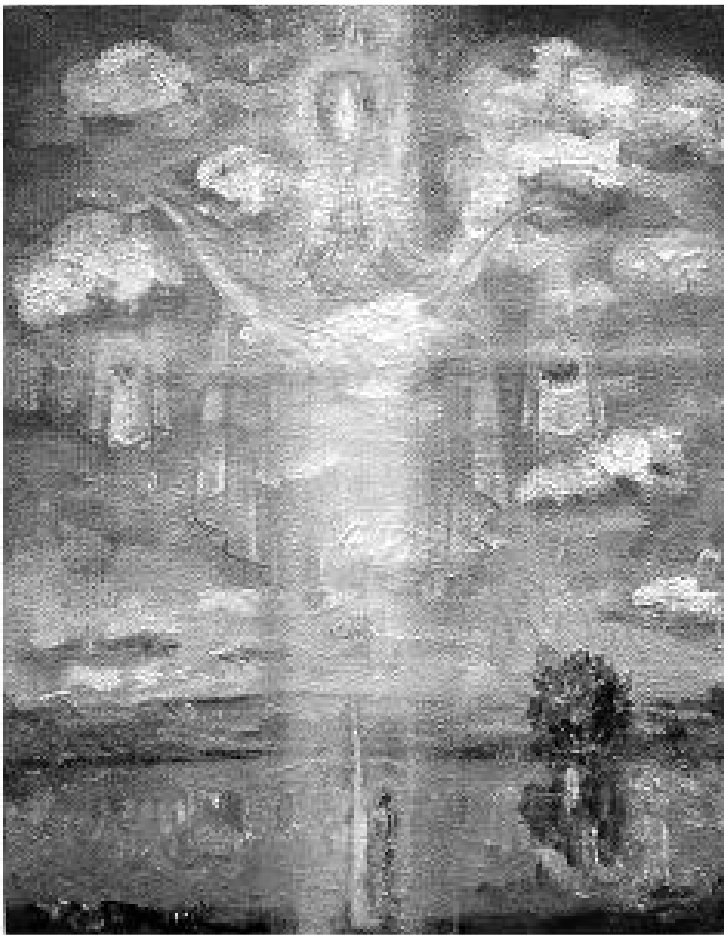
У музеї запам'ятовуються проникливі, глибоко психологічні образи найближчих Прокопу людей — матері Марії Матвіївни, батька Миколи Антоновича, бабусі Єфросинії, сестер Оксани та Зінаїди, дружини Власти, сина Віктора, доньки Ярини, а також кілька автопортретів самого митця — піднесено-урочистих, як на сповіді. Та, образно кажучи, вся творчість майстра є сповідальною, вражаюче щирою і серйозною, безкінечно далекою від таких поширених у сучасному мистецтві явищ, як формально-технічне штукарство чи поверховий епатаж. Коліснику притаманні епічність мислення та справжність у всьому — в житті, мистецтві, ставленні до людей та до своєї професії, яка дає можливість розповісти іншим те, що бачить його духовне око.

Прокіп — фундаментальний і надійний, як скеля, тому так багато людей тягнеться до нього, стає його друзями на все життя. Це не лише колеги-ху-

дожники, а й поети, музиканти, бізнесмени, словом, усі, кому не байдужа українська культура.

Особливо яскраво це проявилось в започаткованих Прокопом Колісником у 2004-му році Поташнянських пленерах, які вже вчетверте провадяться тут улітку під гаслом “Поташня — чарунка Поділля”. Цей плерер має свої особливості, які помітно відрізняють його від багатьох інших, широковідомих в Україні та за її межами подібних мистецьких акцій, як-то — Седнівського, Хортицького, Чугувського, Севастопольського, Гурзуфського тощо. Цей плерер збирає не так уже й багато, порівняно з іншими, митців, але всі вони є одинокими, яким болить доля українського села, які прагнуть зберегти для нащадків неповторний дух давнього національного етнокосмосу. Тому для них дуже багато важить живе спілкування з Прокоповими односельцями, які гостинно запрошують художників до своїх обійсть, відчиняють перед ними двері рідних хат, частують молоком і джерельно-криничною водою, розповідають про давно минуле й про наболіле сьогодення. Важливе місце в структурі плерерів займають творчі дискусії на обійсті Прокопа, де нині живе його мати, де в батьківській хаті акумульована енергія роду, де кожен предмет нагадує про незнищенну і водночас загадкову сутність людської особистості.

Ще одне завдання переслідують учасники плереру: у вік техногенних катастроф, уніфікації мислення, нівелювання духовних запи-

“Благодать над Поташнею”

тів та стрімкої глобалізації світових процесів донести до наших земляків, які живуть у перенаселених, задимлених, а нерідко й зденаціоналізованих містах-монстрах, свідчення про те, що є ще на світі чисте повітря та неосквернена природа, — гарантії незнищенності та духовної стійкості нашого народу, живоносне коріння його тисячолітньої етнічної історії та культурної самобутності.

Як влучно сформулював цю проблему один із учасників пленеру — київський живописець Володимир Гарбуз: “Виросло покоління людей, які ніколи не бачили, як сходять сонце... І ніколи не побачить, бо не має ні бажання, ні потреби, і при цьому навіть не уявляє своєї неповноцінності”.

Саме Володимир Гарбуз і його колеги — живописці Левко Воеділо, Олесь Соловей, Василь Корчинський, фотохудожник Олександр Харват, ну і, звичайно, сам Прокіп Колісник є тим постійним ядром Поташнянських пленерів, які вже лунко прозвучали по всій Україні.

На різних етапах до проекту долучалися поети Василь Герасим'юк, Ігор Римарук, Мирослав Лазарук, Світлана Зіновська, дует “Писанка” (Оксана Савчук та Іван Кавацюк), композитор і виконавець співаної поезії Олександр Смик, скульптор Іван Салевич, кобзарі Тарас Силенко та Василь Пиндик, а також журналіст Всеволод Ільїн, культуролог Микола Лабінський та ін.

Творчу ініціативу митців підтримали Бершадська на Вінниччині та Березнегуватська на Миколаївщині районні державні адміністрації, Вінницьке земляцтво у м. Києві, Благодійний фонд “Україна інкогніта”, Національні спілки художників та письменників України, Асоціація українських письменників, Генеральне консульство України в Пряшеві та місцева громадськість, зокрема голова сільської ради — Михайло Григорович Рудь, колектив сільського дитячого садочка “Сонечко”, родина Грінченків — Оксана Миколаївна та Микола Петрович і Олександр Анатолійович Чесноков, а також Юрій Іванович Якимчук.

Особливо вагому фінансову й моральну підтримку в заснуванні музею та щорічному проведенні пленерів надає Валерій Борисович Фалілеев, у минулому — голова ВАТ “Явір-Агросервіс” та голова Березнегуватської райдержадміністрації в Миколаївській області, нині — успішний підприємець.

Цьогорічний пленер — особливий, бо Прокопа виповнилося півстоліття. Вітати ювіляра зібралася вся місцева громада і гості з Києва, Рівного, Чернівців, Вінниці та інших міст, у тому числі й зі Словаччини.

Вірнісаж творів учасників 4-го мистецького пленеру “Поташні — чарунка Поділля” відбувся 16 липня 2007 р. — якраз на ювілей Прокопа Колісника.

Участь у цьому святі культури взяли представники обласної, районної та місцевої влади; народний хор с. Поташні “Надвечір'я”; учасники пленеру; заслужена артистка України, солістка Національного радіо Ірина Шинкарук; бард Олександр Смик; лауреати Національної премії імені Тараса Шевченка поети Ігор Римарук та Василь Герасим'юк; представники Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка — письменники Олександр Шокало і Ніна Гнатюк. Ювіляру вручено найвищу нагороду товариства “Просвіта” — медаль “Будівничий України”.

Від Національної спілки художників України зачитано вітального листа.

Художник Василь Корчинський так висловив святковий настрій, який панував серед учасників урочистостей: “Це не лише пленер, це — родинне зібрання та зв'язок із Космосом”.

Василь ГЕРАСИМ'ЮК

Передивлятися художні картини на моніторі комп'ютера — справа, звісно, невдячна. Але є свої моменти. Коли ти на виставці живописця чи в його майстерні зосереджуєшся на якомусь облюбованому полотні, а пізніше на іншому, то, як мовиться, перебуваєш у безпосередньому контакті з митцем, із його замислом та вмінням. А тут — перед очима калейдоскоп. Щоправда, ти можеш зупинитися, де забажаєш, збільшивши потрібний твір до можливих меж — контакт хай не такий, як у першому випадку, але все-таки вийде. Проте я зловив себе на думці, що біля монітора якраз зупиняєшся рідко (хоч мимоволі виокремлюєш полотна, які бачив “наживо”), а знову і знову “проганяєш” перед очима згаданий калейдоскоп. Прекрасно розумієш, що всього не охопити, але у випадку, коли авторові виповнюється півсотня, подібне бажання все ж виникає.

Отже, проглядаю роботи Прокопа Колісника. Як казав, багато впізнаю — вже бачив, але цей “комп'ютерний ансамбль” по-своєму вражає. Та про це пізніше. Спочатку ні з того ні з сього згадується кілька строф із вірша одного поета, якого я перекладав у юності. Точніше, надто відійшов від оригіналу і вийшов не переклад, а переспів. Там ішлося якраз про художника. Художники тих часів, коли ми жили в найстрашнішій, яка лишень буває, імперії, “імперії зла”, імперії “войовничого атеїзму”, але це не означає, що в цій імперії не народжувалися поети і художники, а декотрі з них були максималісти, як Стус чи Заливаха; були й інші. Були всілякі, і не тільки в Україні, а й у Грузії чи Латвії, Молдові чи Росії. Згадав я, розглядаючи “калейдоскоп” Колісника, кілька строф. Інші забув, забув, де переклад/переспів надруковано тоді повністю. Якби не Прокіп, я взагалі все це назавше забув би. А тут... Ось ці рядки:

*Рука і лоб. Двох світлих плям намул —
і погляд губиться. І погляд — сумнів.
Але за мить, пробивши мислі сутінь,
спалахує і дивиться впритул.*

*І дивиться! Й така в нім повнота
художества, оголеність не мертва,
що відчуваєш нервом,
кожним нервом
рух полотна. Живого полотна.
А далі вже — як доля. Є як є.
Єдиний коридор, одна дорога
До врат Дахау, до престолу Бога,
до вернісажу. Кожному своє.*

Я був тоді зовсім юний, і ця “одна дорога” ніяк не вкладалася в моїй голові. Хоч жив, як і всі, в імперії, і вже добре знав її закони. А ось тепер, через 30 років, коли імперія впала і живемо в сякій-такій, але самостійній Україні, я, розглядаючи твори різних шукань і втілень, з якими давній мій приятель підійшов до свого п'ятдесятиліття, також збагнув, що та “єдина дорога”, прописана в часи совєтської імперії, набрала чітких обрисів. Вона справді єдина. Ось тільки концтабір міг бути вітчизняним. Він таким, зрештою, і був.

Прокопа завжди виказувала, точніше, ніби зраджувала, якась метафізична тривога. Жодного разу не пригадую його умиротвореним. Хіба що на полотні. Дуже рідко. Коли йдеться про дитинство. Тобто про Поташню. Твір називається “Благодать над Поташнею”. Хай це буде єдиний його твір, який я назву в

цьому короткому слові. Спочатку перед монітором я зафіксував на папері назви багатьох полотен, але потому чомусь перестав. Я мимоволі почав застосовувати до побаченого музичний принцип підходу. Для прикладу — мотиви.

Ніяк не обминути, а завжди починати з релігійних мотивів. Сказати, що Прокіп релігійний художник — це в його випадку сказати дурницю. Релігійний — це про того, який раптом збагнув, що крім одновимірного сприйняття світу існує (як не крути!) ще щось. А Колісник із цим “ще чимось” народився. Він — християнський художник. Коли я писав про метафізичну тривогу, то мав на увазі той стан душі, в якому перебуває художник перед вибором. Християнство, як відомо, дає вибір, можливість вибору. Навіть у совєтській імперії, навіть на тій “єдиній дорозі”. Навіть тоді, коли раптом стає абсолютно ясно, що жодного вибору не існує. Жодного. Саме тоді є вибір обрати волю Божу або волю диявола. Те або ін-

ПІВСТОЛІТТЯ ПРОКОПА КОЛІСНИКА

Художник з матір'ю

ше. Вибір художника зафіксовано на полотні. Прокіп Колісник далекий від іконографії. Він просто зробив свій вибір. Тому на полотнах із християнськими мотивами він просвітлений. Сказав же я — вибір зроблено. Але, врешті, це видно кожному.

Наше покоління формувалося в час швидкісного вимирання генсеків. Трагедія настільки перетворювалася на фарс — просто на очах — що вже, здається, ніхто не вірив у реальність концтабору.

Муляжними видавалися всі ті черненки та андропови. Але для митця історія не починається з 1991 року чи трохи раніше, скажімо, з початку “перестройки”. Соціальні мотиви (з усіма революціями та іншими катаклізмами) можуть бути на периферії свідомості живописця. Соціальні мотиви Прокопа Колісника, як у вузлі, зв'язані у тій же Поташні, де можна зібрати приятелів на пленер, бо там, у Поташні, все-таки сходила благодать, а це означає, що є від чого “танцювати”, тобто починаєш, тобто не втрачати людської гідності. А що протиставити? Цьому безкінечному, безмежному і незбагненному злочиству співвітчизників, що вирвавшись із тисячолітнього рабства, ні до чого іншого не мають жодного нахилу. Якщо не в Поташні, то не в Києві — у місті убивць із мінімумом книгарень та виставкових залів і максимумом іномарок та гральних автоматів — зустрічати художників полудень віку? Або в Чернівцях чи Вінниці — також у містах убивць і переважна їхня більшість — представники нашого покоління, але їхній дос-

Архангел

Власта

від мені не потрібен, бо викликає лишень омерзіння. А без досвіду Прокопа Колісника митцям нашого покоління вже не обійтися, бо це — досвід невтомного шукача, де пошук невіддільний від найбезпосереднішої емоції, де відсутнє мавпування західних зразків, а постійно присутній прорив до особистої національної мови, присутня воля до стилю, і проблема навіть такої, яку нині маємо, України, є насамперед проблемою стилю. Про постійну тривогу я вже казав. Але варто повторити — повторюю. А над Поташню сходила благодать. І вона буде реальною, як батько і мати, хоч слово “реальна” для неї не підходить, як не підходить до неї жодне полотно і жодна барва. Не підходить навіть така насичена і животною колористикою Прокопа Колісника. Нічого не підходить. Тільки смирення. І вірність своїй дорозі. Єдиній. До вернісажу. До престолу Бога. До врат...

Прокіп КОЛІСНИК

Малюю, тому що люблю.
Кажуть, що малює той, хто має що сказати.
Малюю тому, що хочу запитати.
Кажуть, що малює той, хто хоче прикрасити.
Малюю тому, що хочу окультурити.
Кажуть, що малює той, хто хоче ствердити.
Малюю тому, що хочу зрозуміти.
Кажуть, що малює той, хто хоче заперечити.
Малюю тому, що хочу знайти.
Кажуть, що малює той, хто хоче показати.
Малюю тому, що хочу запропонувати.
Кажуть, що малює той, хто хоче заробити.
Малюю тому, що мушу вижити.
Кажуть, що малює той, хто вміє щось сказати.
Малюю тому, що шукаю.
Малюю тому, що люблю.